

Přítomnost

ROČNÍK XIII

V PRAZE 4. BŘEZNA 1936

ZA KČ 2.—

Debata o rozumu a o politice

F. PEROUTKA

Sudetoněmecká strana - jaká vlastně je

ZDENĚK SMETÁČEK

Svobodné zednářství dnes

OCCIDENTALIS

Matka a syn

FRANT. KOČÍ

Velkoněmectví kulturní a politické

Regulace výroby v průmyslu a v zemědělství

JIŘÍ HEJDA

Z oslavy ostuda — Hledají se mužové — Nechceme takový německý rozhlas, jaký by chtěl Henlein

Palaše selské jízdy — Banky a stát — Přítomnost a minulost — Inteligence sama nestačí

Henlein a naši vlastenci chtějí totéž — O ceny rozhlasových přístrojů — Jaká je mladá generace?

Milovat, ale také poznat!

7. BŘEZEN 1936 NÁM TO VŠEM ZNOVU PŘIPOMÍNÁ!

Znáte dílo a život presidenta Osvoboditele?

T. G. MASARYK:

SVĚTOVÁ REVOLUCE

Levné lidové vydání - Brož. Kč 38⁻, váz. Kč 48⁻

VAVŘÍN SPRAVEDLIVÉMU

(Svět o T. G. Masarykovi). Kniha národní hrdosti a sebevědomí. Brož. Kč 38⁻, váz. Kč 50⁻

MASARYK VE FOTO

96 hlubotiskových obrazů s úvodem Karla Čapka Váz. Kč 75⁻

T. G. M.

MALÉ HISTORKY O VELKÉM MUŽI

Karton Kč 15⁻.

Nejvíce o T. G. Masarykovi poví paměti presidenta

DR. ED. BENEŠE

SVĚTOVÁ VÁLKA A NAŠE REVOLUCE

Lidové vydání - 3 sv. o 1872 stranách. Brož. Kč 90⁻, váz. Kč 120⁻

U knihkupeců. **Nakladatelství »ORBIS«, PRAHA**

K 7. BŘEZNU 1936

Nové ilustrované vydání knihy

K. Č.

HOVORY S T. G. MASARYKEM

V JEDNOM VÁZANÉM SVAZKU
FORMÁTU MASARYKOVY „SVĚTOVÉ REVOLUCE“
OBSAHUJE VŠECHNY DÍLY „HOVORŮ“ A TO:

356 stran textu a 16 hlubotiskových příloh, reprodukci to většinou neznámých fotografií ze života presidenta Osvoboditele. Cena kompletního svazku v plátěné vazbě Kč 60⁻, v polopergamenové vazbě Kč 75⁻.

1. Věk mladosti
2. Život a práce
3. Myšlení a život
4. Mlčení s T. G. Masarykem

U KNIHKUPCŮ

FR. BOROVÝ - ČIN

Sundstrand

GIBIANA SPOL., PRAHA II, ŠTĚPÁNSKÁ 32

I lékaři

Odborný lékař pro porodnictví a pro nemoci žen
PRAHA II, Havlíčkovo náměstí 22. — Ord. 9—11, 2—4. — Telefon 270-13

MUDr. K. STEINBACH

KLUB PŘÍTOMNOST

sekretariát a klubovní místnost v Praze XI, budova Všeobecného pensijního ústavu (vých.vchod), tel. 355-33

Pravidelné debatní večery ve středu v 19³⁰ hodin

- Referují
4. III. **Emil Marian**, delegát Rumunska na hospodářské konferenci Malé dohody: Hospodářské problémy dnešního Rumunska
  6. III. **dr. Jaroslav Kose**: Společnost národů a veřejné mínění
  - dr. ing. Alois Král**: Práce Společnosti národů na poli finančním. (Malý sál Městské knihovny)
  11. III. **Jiří Voskovec, Jan Werich, E. F. Burian, Miloš Hlávka**: Proč je Villon na jevišti a ve filmu. François Villon a dnešek (18³⁰h.)
  18. III. **ing. Eustach Mölzer**: Budování hlavního města Prahy

Propaguje masarykovské pojetí demokracie, Klub Přítomnost zve řečníky nejruznějších názorů a diskutuje o jejich referátech. Snaže se o sblížení mezinárodní, přijímá se zvláštní radosti řečníky z cizích států.

Když tudíž v klubu slíbil přednášet náměstek vídeňského starosty dr. K. E. Winter, vítal to klub jako podporu snah po sblížení s Rakouskem i jako příležitost poznati názory významného rakouského katolíka, který — ač orgán dnešního režimu — netají se nijak s ne-souhlasem s únorovými událostmi a usiluje o smír s dělnictvem. Při tom klub očekával čilou diskusi dra Wintera s našimi socialisty a hojnými po-

zvanými se snažil ji zabezpečiti. Přesto „Právo lidu“, jevíci jindy pochopení pro snahy klubu, v den přednášky prudce napadlo referenta a zaútočilo i na klub za to, že ho pozval. Po tomto výpadu pak nepřišel ani jediný z vedoucích sociálních demokratů na diskusi, ačkolí jich před tím několik účast slíbilo. Nebylo by bývalo vhodnější vypořádati se s názory Winterovými v debatě, nežli v nepodepsaném článku přede cizozemského hosta ostře odmítnouti bez znalosti toho, co bude říkati? To by bylo spíše odpovídalo zásadám mužné diskuse a tedy demokratičnosti — a ovšem i zásadám mezinárodní courtoisie.

OBSAH 8. ČÍSLA PŘÍTOMNOSTI: Poslední tažení proti katolicismu? — STANISLAV YESTER: Kdyby sovětské Rusko válčilo s Japonskem. — T. KYZLINK: Historie textilu u nás — a jeho budoucnost. — JINDŘICH LEV: Psychologovy poznámky k případu dvou vražd. — W. KOPACZEWSKI: Staletý boj proti rakovině. — JOSEF GRŇA: Právní rada. — Agrární strana a velkostatkáři. — Kongres slovenských spisovatelův. — Němečtí spisovatelé utíkají kamkoliv mimo svět. — Literatura a syfilida. — Jaká je mladá generace?

Přítomnost

za redakci
odpovídá **Ferd. Peroutka**

nezávislý týdeník

vychází ve středu v nakladatelství

FR. BOROVÝ V PRAZE II, NÁRODNÍ TŘÍDA 18

Telefon číslo 390-51 až 54 • Účet poštovní spořitelny číslo 35.622. • Nevyžádané rukopisy se nevracejí • Předplatné na rok Kč 100.—, na půl roku Kč 50.—, na čtvrt roku Kč 25.—, jednotlivá čísla Kč 2.— • Užívání nov. známek povoleno řed. pošt a tel. v Praze č. 13301-24-VI z 10. I. 1924 • Podací úřad Praha 25

TISKEM KNIHTISKÁRNÝ ORBIS, PRAHA XII., FOCHOVA TŘÍDA Č. 62

Přítomnost

ROČNÍK XIII

V PRAZE 4. BŘEZNA 1936

ČÍSLO 9

Sudetoněmecká strana - jaká vlastně je

Kameradschaftsbund.

Zárodečným organismem sudetoněmecké strany je Kameradschaftsbund. Je to sdružení (přesněji řečeno bylo, protože se rozešlo r. 1934), které vzniklo z romantického předválečného hnutí tak zvaných Wandervögel. Po stránce ideové na ně měla rozhodující vliv „universalistická“ filosofie vídeňského profesora Othmara Spanna a jeho žáka Waltera Heinricha, profesora na technice. Základním rysem této filosofie je prudký odpor proti individualismu, jež Spann zahrnuje ve všech oborech a po všech stránkách. Vypracoval tuto kritiku, opíraje se o Platona, v celý filosofický systém. Populárně řečeno, je to svého druhu idealismus, který tvrdí, že pravá skutečnost nezáleží v jednotlivinách a jednotlivcích, nýbrž v celcích. Není poslední realitou atom, nýbrž celá věc; atom je jen podřadnou skladebnou částkou této věci.

Společnost, která vyznává liberalismus a demokratismus, je Spannovi pouhou hromadou individuí, jakýmsi lidským pískem. Proti ní klade „Gemeinschaft“, věc, pro niž budeme v češtině těžko hledat slovo. Není to společnost nebo sdružení lidí, nýbrž jakási nadosobní, kolektivní jednota, v níž jednotlivý člověk znamená asi tolik jako buňka v organismu, tedy něco docela nepatrného a bezvýznamného. Nejreakčnějším rysem Spannovy filosofie pak je to, že politiku přisuzuje zvláštnímu stavu, státnímu (Staatsstand), který vládne a jemuž se ostatní politicky podřizují. Je to prostě privilegovaná kasta.

Pod vlivem této filosofie vyrostli členové Kameradschaftsbundu. Mnozí z nich, dnes vedoucí osoby Henleinovy strany, přímo u Spanna studovali; na př. dr. Brand, který byl knihovníkem ve Spannově sociologickém semináři, nebo Sebekovsky, který ve Vídni působil také novinářsky. Profesor Heinrich byl s Kameradschaftsbundem ve styku a zajížděl do Československa. Z tohoto pramene si odnesli pozdější zakladatelé Heimatfronty autoritativní pojetí politické činnosti a zárodky představ o organizační struktuře svého hnutí. Původně, jak se zdá, počítali s tím, že ovládnou jednotlivé německé strany a ostatní korporace zevnitř a že je potom semknou v jedno veliké těleso, v jedinou „Gemeinschaft“. Na to ukazuje to, že vynikající členové Kameradschaftsbundu s počátku pracovali v různých politických stranách: Künzel, Hodina a Preibsch ve Spinově Bundu der Landwirte, Sebekovsky u národních socialistů, Liehm v nacionální straně, dr. Neuwirth u křesťanských sociálů. Henlein, Rutha a Brand si vyhlédli jako působiště turnéřský svaz, jež přebudovali v duchu „výchovy k mužnosti“ a z něhož vytvořili jakési politické vojsko nového hnutí. Teprve potom, když nevedla k cíli jednání o nadstraničnou organizaci z roku 1933 a když byly rozpuštěny dvě německé strany, sestoupili se rozptýlení členové Kameradschaftsbundu a utvořili hlavní vedení nové strany. Oni jsou dnes v podstatě oním „státním“ stavem, který má podle Spannovy

filosofie vést veškerou politiku. Je to skupina, jejíž autoritativní vystupování je přiměřené jejím představám o výlučnosti jejího poslání.

Autoritativní princip.

Organizační hierarchie sudetoněmecké strany má čtyři stupně: organizace místní, okresní, krajské a organizaci ústřední. Souběžně s touto politickou hierarchií se buduje hierarchie stavovská, která však nemá valného významu a je podřízena politickému vedení. Čím výše postupujeme v politické hierarchii, s tím větším soustředěním moci se setkáváme. Vrchol organizační pyramidy, předseda strany nebo vůdce (užívá se obou názvů), je se svým kruhem ve skutečnosti absolutním pánem. Sudetoněmecká strana se ráda dovolává demokracie, jde-li o to, aby se uplatnila její vůle ve státě. Podívejme se, jaké místo vykazala demokracii sama.

Skoro svrchovaným pánem v každé organizaci je tak zvaný Leiter, náčelník (předseda strany má titul vůdce, Führer). Jeho moc je omezena jenom mocí náčelníka ve vyšším organizačním stupni. Tak náčelník organizace místní podléhá náčelníku organizace okresní, ten zase náčelníku organizace krajské a ten konečně vůdci strany. Počínaje okresní organizací, má náčelník právo zbavit úřadu všechny nižší funkcionáře sobě podřízené, a to buď pro nevěrnost, neschopnost, hrubou nedbalost, úmyslné klamání anebo konečně prostě z „politických důvodů“. Náčelník také dozírá na způsob života svých podřízených, má povinnost je varovati, nechovají-li se pořádně, a nemá-li to výsledku, zavede řízení před t. zv. čestným soudem. Každý náčelník si sám jmenuje spolupracovníky, jichž smí býti v místní a okresní organizaci nejvýše deset. V krajské a ústřední organizaci není jejich počet omezen. Tito vybraní tvoří spolu s náčelníkem t. zv. Leitung, která je nejvyšším rozhodčím i výkonným orgánem svého okrsku.

Jakýsi demokratický prvek je jen v tom, že náčelníci organizací jsou voleni, a to v obci a v okrese každý rok, v kraji jednou za dva roky a v ústředí jednou za tři roky. Kandidáty navrhuje náčelnické sbory organizací nejbližší nižšího stupně, tak na příklad náčelnické sbory obcí navrhuje kandidáty do organizace okresní a náčelnické sbory okresů do organizace krajské. V organizaci místní podává návrhy tříčlenný volební výbor, který se volí čtyři neděle před volbou náčelníka. Tomuto výboru podávají návrhy členové organizace. Návrh je platný tehdy, nese-li desetinu podpisů členstva, oprávněného k volbě. K volbě stačí prostá většina hlasů přítomných voličů, bez ohledu na to, kolik se jich sešlo.

Vůdce strany se volí na sjezdu místních, okresních a krajských náčelníků, k čemuž přistupují členové hlavního vedení (Hauptleitung). Předseda strany nebo vůdce má velikou moc. Může kteréhokoli funkcionáře zbavit úřadu, a to buď pro nevěrnost, neschopnost, nedbalost anebo prostě z „politických dů-

vodů“; může vyloučit kteréhokoli člena ze strany a rozpustit každou organizaci, která by podle jeho zdání jednala proti zájmům strany. Podobně jako ostatní nižší náčelníci, volí si a propouští spolupracovníky, jejichž počet není omezen a kteří spolu s ním tvoří nejvyšší rozhodčí i výkonný orgán strany, totiž hlavní vedení. Tato klíčová posice strany je z veliké části právě v rukou členů bývalého Kameradschaftsbundu.

Poslanec je malý pán.

236. článek stanov sudetoněmecké strany lakonicky praví: „Poměr nositelů mandátů ve veřejnoprávních korporacích k organizacím sudetoněmecké strany upravuje hlavní vedení zvláštním statutem.“ Za těmito stručnými slovy se skrývají opatření, která ustanovil předseda se svým vybraným kruhem a která podřizují poslance a senátory úplně hlavnímu vedení. Pro naše představy je to něco docela zvláštního. Jsme zvyklí vidět v poslancích nejvyšší hodnostáře politických stran. Rozumí se nám samo sebou, že předseda strany je poslancem nebo senátorem, a proto jsme se velice divili a nemohli jsme pochopit, proč se Henlein nedal zvolit poslancem. Henlein to neudělal proto, že podle názorů i stanov jeho strany je poslanec něco nižšího než autoritativní hierarchie náčelníků; je to pouhý pověřenec této hierarchie. To je ovšem názor, jež nelze sloučit s naší představou o důstojnosti člena Národního shromáždění.

Sudetoněmecká strana, dříve Heimatfronta, vznikla ze snahy sjednotit všechny německé soukmenovce a všechny jejich korporace, ať jakéhokoli druhu, v autoritativním, docela samostatném a uzavřeném politicko-stavovském organismu. Podařilo se to ovšem jen zčásti, ale totalitní ideologie zůstala, i když se ze zamýšlené totální nacionální organizace stala pouhá politická strana. Bylo pro tuto stranu nemalým úkolem, jak se vyrovnat a jak se včlenit do politické soustavy našeho státu, která vznikla na docela jiném, opačném organizačním principu, totiž demokratickém. Pojem poslance je Henleinovu totalitarismu vlastně docela cizí — podle toho s ním Henlein také zachází.

Především smí člen sudetoněmecké strany přijmout mandát v zákonodárném sboru nebo v samosprávě anebo v jakékoli jiné veřejnoprávní korporaci jen se souhlasem příslušného náčelníka — pro mandáty obecní je to náčelník místní organizace, pro okresní náčelník okresní organizace atd. Mandáty, které se týkají celého státu, tedy poslance a senátorskými, disponuje bez omezení hlavní vedení strany, t. j. Konrad Henlein a jeho vybraní spolupracovníci. Nositelé oněch mandátů tedy nejsou úředními orgány strany, nýbrž naopak podléhají jim. Nesmějí dávat stranickým sekretariátům příkazy.

Poslanci a senátoři se mohou sice účastnit schůzí krajského vedení strany v příslušném volebním kraji, ale mají tam jen poradní hlas. Podobně členové okresních zastupitelstev v okresních vedeních strany a členové obecních rad ve vedeních místních. Náčelník strany ať v místě, v okresu či v kraji je tedy jakýmsi představeným mandatářů, jejichž úřad vzešel ze svobodné volby podle demokratických řádů našeho státu. Jde to tak daleko, že takový náčelník se smí účastnit schůzí klubů poslance, senátorských, členů okres-

ních nebo zemských zastupitelstev, smí žádat, aby mu referovaly o své činnosti a smí rušit jejich usnesení.

Do schůzí členů zemských zastupitelstev musí být zváno hlavní vedení strany (t. j. Henlein a jeho vybraný kruh). Každý člen tohoto vedení tam má právo hlasovat. To znamená, že lidé, kteří nebyli podle volebního řádu ani lidem svobodně zvoleni, ani jmenováni vládou, v takovém klubu spolurozhodují, ne-li rozhodují. Rovněž jednací řád všech mandatářských klubů, ať okresních, zemských či parlamentních, stanoví hlavní vedení.

Každý mandatář a každý člen strany, který má veřejnou funkci, musí oznámit příslušnému vedení strany výši svých příjmů. Zamlčení se trestá výlukou ze strany. Strana určí, kolik si z toho smí ponechat na vydání a kolik má odvést stranické pokladně. Strana má právo zabavit ve zvláštních případech všechny takové příjmy, na př. tedy celý poslance plat. Příslušní náčelníci strany ukládají také pomocí zvláštních senátů mandatářům disciplinární tresty, které pak provádí předseda strany.

Před volbami, dříve než se podají kandidátní listiny, musí každý kandidát na veřejný mandát podepsat prohlášení, které zní takto:

„Budu-li zvolen, beru na sebe jako člen a zástupce sudetoněmecké strany tyto čestné závazky:

1. Zavazuji se, že budu vždycky dbáti zásad a směrnic strany, že budu podle těchto zásad vystupovat a že povedu bezvadný život.
2. Zavazuji se, že budu poslouchat pokynů a usnesení svých příslušných a všech vyšších vedení, že budu vždycky jednat v zájmu strany a zachovávat disciplínu.
3. Zavazuji se, že oznámím příslušnému náčelníku všechny příjmy, které plynou z výkonu mého mandátu a že z nich odvedu hlavní pokladně strany podíl, jež stanoví nejvyšší vedení.
4. Zavazuji se, že složím svůj mandát na vyzvání předsedy strany a to ihned, t. j. do 24 hodin po tom, co dostanu písemné vyzvání.
5. Zavazuji se, že v případě svého dobrovolného nebo nedobrovolného odchodu ze strany složím do 24 hodin svůj mandát. Prohlašuji, že budu považovat každé porušení těchto čestných závazků za jednání nízké a nečestné a že proto uznám své vyloučení ze strany, které by pro porušení těchto čestných závazků nastalo, za pravoplatné. Dovoluji předsedovi strany, aby tohoto prohlášení užil, jak uzná za dobré.“

Celkem tedy můžeme říci: Neomezená vláda stranické byrokracie, neboť ničím jiným než byrokracií tato složitá síť náčelnictev, kancelářů a úřadů není.

První vzpoura.

Rozumí se, že svobodomyšlnějším lidem se v tom nedýchá volně. Dokladem toho je případ, který posud vzbudil nejvíc pozornosti a nejvíc osvětlil vnitřní poměry ve straně, totiž případ Nentwichův z podzimu minulého roku.

Zemědělský inženýr Alfred Nentwich je obchodníkem v Děčíně. Jako mnoho jiných, přihlásil se roku 1933 do strany, když Henlein vydal své známé provolání. Členem Kameradschaftsbundu nebyl. Je dobrým řečníkem, zná poměry v svém kraji a vykonal velký kus agitační práce před volbami. Dostal se na kandidátní listinu a byl zvolen poslancem. V srpnu minulého roku byl na dovolené u Broumova, kde ho stihl dopis jeho přítele Sachse, náčelníka místní orga-

nisace v Podmoklech a člena krajského vedení v České Lípě. Sachse vypisoval Nentwichovi jakési osobní intriky, které se v jeho místní organizaci proti němu sprádaly za jeho nepřítomnosti. Nentwich mu odpověděl rovněž dopisem, který se nevysvětlitelným způsobem dostal do cizích rukou a byl otištěn v „Sozialdemokratu“. Způsobilo to ovšem rozruch, protože se z narážek v dopise dovozovalo, že jde o vysoké funkcionáře strany a že jsou ve straně hluboké rozpory. Ve skutečnosti šlo o lokální osobní věci, jakých je v každém spolku i straně plno.

Nentwich se vrátil domů a smluvil si setkání se svým krajským náčelníkem Mayem v České Lípě. Na této schůzce mu náčelník uložil, aby se choval docela trpně, aby nic nepodnikal, aby neodpovídal na žádné otázky a nepodával o věci žádných informací a aby vyčkal, co ustanoví hlavní vedení v Chebu, do jehož rukou byla věc odevzdána. Hlavní vedení pak jmenovalo vyšetřující výbor, jehož předsedou byl poslanec Sandner, vysoký funkcionář z hlavního vedení, dva další členové tohoto vedení a dva senátoři. Mimo to byli jmenováni dva nehlasující přísedící. Výbor vyslechl osoby zúčastněné v aféře a doručil druhého dne Nentwichovi rozsudek, v němž se praví, že příhodu sice zavinila nešťastná shoda okolností, ale že je v zájmu disciplíny a vnitřní čistoty hnutí nutno vyvodit důsledky. Byla prý otřesena důvěra Nentwichova voličstva a proto se na Nentwichovi žádá, aby se dobrovolně vzdal mandátu. Nentwich žádal o lhůtu 48 hodin na rozmyšlenou, kterou mu doručovatel rozsudku, poslanec Frank, povolil, ale potom — prý po telefonické rozmluvě s Henleinem — mu ji zkrátil na 24 hodin. Nentwich přijal, ale chtěl mluvit o věci s Henleinem. Byl pobouřen zejména zmínkou o „čistotě hnutí“ v rozsudku. Byl ochoten uznat, že se dopustil neprozřetelnosti, když o sporech ve své organizaci psal dopisy, a byl ochoten za to přijmout důtku. Domníval se však, že lze aféru snadno vyřídití přiměřeným oficiálním prohlášením.

K jeho rozmluvě s Henleinem došlo 20. září v Chebu. Henlein mu stručně opakoval: rozsudek je nezměnitelný; je v zájmu disciplíny a hnutí, aby Nentwich šel. A Nentwich se podrobil. Hned sedl ke stolu a podepsal resignaci.

Lidé byli ovšem zvědaví na její příčiny. Ptali se tedy Nentwicha, který byl však jako disciplinovaný politický voják zavázán k mlčení, ptali se i funkcionářů strany, kteří však odírali vysvětlení. Tím rostly pověsti a pomluvy. Proto Nentwich žádal Henleina koncem října v rozmluvě a v polovině listopadu znovu dopisem, v němž naznačil, že se jinak sám obrátí na veřejnost, aby strana věc veřejně vysvětlila a očistila ho tak od pomluv. Nato dostal jen nepodepsaný opis rozsudku. Mezitím si Nentwich načrtl brožuru, kterou mínil později vydat, a půjčil rukopis poslanci Röslerovi na slib, že ho Rösler užije jen pro Henleinovu a svou informaci. Rösler však rukopis vydal funkcionářům strany, načež byl Nentwich 30. listopadu ze strany vyloučen pro „chování hanobící stranu“. Obrátil se pak ještě na Henleina otevřeným protestním dopisem a vyličil svůj případ v brožuře, kterou vydal koncem ledna letošního roku. Měla prý velký odbyt. To, co jsme o případu pověděli, podáváme podle ní.

Zajímavé je na věci hlavně to, že se stranické autority nezabývaly meritem případu. Zdá se, jako

by jim bylo vedlejší, měl-li Nentwich či neměl pravdu, a jako by soudily čistě mechanicky: učinil straně mimoděk nepříjemnost a proto šel. Nentwich ovšem podezírá stranické vedení, že využilo případu k tomu, aby se zbavilo nepohodlného člověka. Vidí kořen zla v autoritativním principu, na němž je strana vybudována, a v tom, že u hlavních pák stranické moci sedí členové bývalého Kameradschaftsbundu, kteří se navzájem chrání a nehodlají ustupovat novým lidem zvenku. Tvrdí, že Henlein je zajatcem této skupiny (ač nutno připomenout, že Henlein sám je přece z ní). Jak se zdá, působí toto tvrzení o Henleinově zajetí poněkud na stranickou veřejnost, protože tisk strany se snaží mu čelit (na př. tím, že otiskuje fotografie Henleina v kruhu řadových straníků a pod.).

Náběhy k organizované opozici.

Sudetoněmecká strana je navenek jednotná, ale ovšem i v ní jsou směry, které se poněkud od sebe liší. Jeden z nich se orientuje k Rakousku a dostává se tak do ideové spojitosti s tamním konservatismem. Proti němu se staví hlavně bývalí nacionální socialisté, kteří přešli k Henleinovi ze své rozpuštěné strany. Nezdá se však, že by tyto rozdíly měly větší význam. Poslední Henleinův projev ukázal, že strana se čím dál víc dostává do myšlenkové závislosti na říši.

Došlo již také ke dvěma pokusům o opozici organizovanou. Od ledna minulého roku existuje v Jablonci německá dělnická strana (Deutsche Arbeiterpartei), vedená Röslerem, Simmem a Fahrnerem, která, jak praví znalci poměrů, se snaží soustřediti bývalé stoupence nacionálního socialismu — zatím, jak se zdá, bez patrnějšího úspěchu. Koncem srpna pak byla založena sudetoněmecká dělnická strana (Sudetendeutsche Arbeiterpartei), která má sídlo v Ústí a je vedena Friedrichem Kopatschkem (Henleinovy listy jej s oblibou píše Kopáček; proč neuzívají důsledně českého pravopisu i pro svoje Lischky, Peschky, Krczaly atd.?). Strana má zatím čtyři místní organizace. Začala vydávat 12. října týdeník „Sudetendeutsche Freiheit“, který však po šesti číslech zanikl.

Kopatschek vytýká Henleinovi, že vede stranu do podobné neplodné opozice, v jaké skončili Lodgman, Jung a Krebs. Strana byla prý založena s úmyslem nalézt dorozumění s Čechy. Henlein se ve svém provolání přiznal k demokracii, ale hned nato ji popřel tím, že zavedl vůdcovský princip. Tak vlastně navázal na tradici rozpuštěných nacionálních socialistů a vzbudil nedůvěru u Čechů. Protože nenašel cestu k součinnosti s nimi, nebude mít ani vlivu na státní správu a proto nemůže splnit, co sliboval, zejména v oboru sociálním a hospodářském. To je myšlenkový pochod, na němž se Kopatschek pokouší vybudovat novou stranu.

Nechceme a ani nemůžeme prorokovat, jak se sudetoněmecká strana bude dále vyvíjet. Ale projdeme-li znovu to, co jsme o ní právě podali, vidíme, jak je to docela zvláštní těleso v našem politickém životě a jak je těžké, aby se v naší soustavě nějak umístilo. Henlein trvá na stanovisku, že vnitřní organizace sudetských Němců je docela jejich věc a že nám nezbyvá než ji respektovat. *Zdeněk Smetáček.*

poznámky

Z oslavy ostuda

Některým lidem nebyl dán při narození takt. Stejně je to s politickými stranami. Bohužel musel to na sobě pocítit prezident Osvoboditel, kterého chtěla koalice uctít a zatím v něm patrně vzbudila jen pocity trpkosti a lítosti nad československým Kocourkovem. Masaryk napsal ve „Světové revoluci“: „Doma mě tížil Kocourkov; ten Kocourkov pražský... Malost nespočívá v geografii, ale v lidech, charakterech, mravech...“ Tím, co koalice provedla s návrhem, aby Masarykovy narozeniny, den 7. března, byl prohlášen za státní svátek, tím znovu Masaryka-soukromníka přesvědčila, že ten Kocourkov pražský nepominul a že malost je opravdu v lidech a mravech.

Ten návrh prohlásit 7. března za státní svátek vznikl patrně z příkladu amerického, jako už z příkladu amerického vzniklo uváděcí heslo k československé ústavě. Spojené státy severoamerické kromě dne Nezávislosti oslavují jako státní svátek den narozenin Lincolnových i narozenin Washingtonových, den svých presidentů zakladatelů a budovatelů. Není Masaryk pro Československo Lincolnem a Washingtonem v jedné osobě?

Tuto otázku si nepochybně položila koalice v senátě a odpovídala na ni kladně, neboť všechny koalici strany podaly návrh, jenž se nejen obsahem, ale i vznešeností slohu shodoval se slavnostní náladou, která nás obestřela ve dnech po presidentově abdikaci. Také ústavně-právní výbor senátu spíše složil manifestační slib věrnosti a úcty k Masarykovi, než o tomto návrhu hlasoval. Teď však přišlo to kocourkovské ALE!

Ale naše strana lidová se rozhodla, že pocta presidentovi Osvoboditeli je nevhodnější příležitost, jak vydrít na ostatních koalicičních stranách nějaké ústupky v zákoně o svátcích, který zeje na těle katolické strany už deset let jako otevřená rána. Katolická strana to byla, která připojila k masarykovskému zákonu litanii svých ryze stranicových požadavků a tak na čem se dohodl ústavně-právní výbor senátu, na tom se nedohodla vláda, na jejíž stůl lidovci nečekaně své požadavky hodili. Rozpaků z toho bylo mnoho a nakonec to musel rozhodnout ten, k jehož poctě se měl zákon uskést. Nakonec byl poklid lánského zámku porušen návštěvou, která pana presidenta Masaryka požádala, aby si této pocty nepřál.

Masaryk na presidentském stolci, když se musel poctám vystavovat jako hlava státu, činil tak někdy i s pozorovatelnou rozpacitostí a říkával k tomu na omluvu více méně sobě samému: „Nedá se nic dělat. To patří k mému řemeslu.“ Masaryk ani jako soukromník po poctách netouží. Přeje si mít klid, odpočívat, filosofovat a dívat se z povzdálí, jak to děláme bez něho. Mohl však čekat, že bude-li mu stát chtít projevit úctu, udělá to spontánně a způsobem, který je při takové příležitosti vhodný. Avšak nejen že je řada lidí, kteří se nechovají od 14. prosince k Masarykovi, jak by se chovat měli, nejen že Masarykovi sebrali hradní stráž málem dřív, než abdikoval, nejen že se ústava vykládala nesprávně, takže od abdikace do volby nového presidenta se s Masarykem zacházelo, jako by byl soukromník, nejen že ani jeho doživotní plat se všude neuznává za samozřejmost, ještě mu koalice díky nevkusu jedné strany nadrobila tuto nepříjemnost. Je jistě povznesen nad malichernosti, sedmý březen jako státní svátek by byl trochu i proti jeho tradici, která žádala, aby se svátky oslavovaly prací, ale nevkusné chování se musí dotknouti každého. Tím spíše, když sám je nakonec žádán, aby ji napravoval svým rozhodnutím, které jeho rozhodnutím není.

Budeme letos tedy sedmý březen oslavovat prvně bez presidenta, bez státního svátku a navíc k tomu budeme mít pocit, že my všichni jsme lánského kmeta urazili. Hn

Velkoněmectví kulturní a politické

Kdyby to byla akademická debata, při níž by se lidé přeli, zda-li je nebo není možná zvláštní sudetoněmecká kultura, a ne politická schůze, nabitá dychtivým očekáváním posluchačů, aby aspoň náznavem uslyšeli to, čeho si nejvíce přejí, bylo by Konradu Henleinovi možno klidně přisvědčit: zvláštní a soběstačné sudetské kultury není a být nemůže. Kdo se podívá na zeměpisné rozložení německého lidu v Československu a kdo

uváží jeho početnost a jeho dosavadní tradice, nebude si činit iluzi o tom, že soběstačná sudetoněmecká kultura je pouhá politická spekulace. Kulturně soběstačný není dnes žádný národ na světě — to je jen politické heslo přeplatěného nacionalismu — a tím spíše si nemohou stačit sudetští Němci. I my Českoslováci bychom se klidně přihlásili ke kulturnímu společenství s Němci v říši, jako se hlásíme k společné duchovní kultuře třeba s Francouzi, kdyby to ovšem byla říše svobodná, volně kulturně tvořící a pracující, a kdybychom si v ní mohli své dobré svobodně hledat a vybírat. Něco jiného je ovšem zpolitizovaná „kultura“ Třetí říše, zapražená do služeb strany, která myšlenky, jež se jí nehodí, prostě násilím potlačuje.

Hlásá-li někdo demonstrativním způsobem kulturní souručenství s německým mateřským národem za této situace, žádá-li, aby se nezakazovaly školní učebnice z Německa dovážené, o nichž je dostatečně známo, v jakém duchu jsou psány, přeje-li si obsazovat universitní stolice podle vlastních politických směrnic, žádá-li, aby byli do Německa posíláni studenti na vzdělání, opakuje-li názory o křesťanství a katolictví, tak dobře známé z Třetí říše, nebudeme ani na okamžik v pochybnostech o tom, o jaké kulturní souručenství jde a které Německo se stalo předmětem lásky takového řečníka.

Takovým řečníkem byl minulou neděli v Praze Konrad Henlein. Je třeba velmi zdůraznit, že jeho kulturně politický program poučuje o povaze jeho hnutí víc a úplněji než všechny dosavadní projevy. Čistě politické řeči Henleinovy byly velmi neurčitě a opatrné. S trochu zámyslností bylo možno z nich dovozovat — což o sobě henleinovci ostatně tvrdili — že sudetoněmecká strana je něco docela svého a zvláštního, a že nemá nic společného s žádným existujícím německým hnutím za hranicemi. Tato možnost výkladu je nedělní řečí nadobro zahrazena. Rozuměli předobře všichni posluchači němečtí a rozuměli jsme i my, naslouchající Čechové, že Henlein rázně proklamuje kulturní společenství svého hnutí s dnešním Německem. Že jde o společenství kulturní a nikoli výslovně politické, to při totalitní povaze sudetoněmecké strany — která právě znamená jednotu názoru a praxe ve všech oborech života — neznamená opravdu nic. Po mnoha vytáčkách máme konečně od Henleina prohlášení: my a Německo jedno jsme.

Není pochybností, že Henleinova řeč velmi zhoršila poměr obou národností, beztak už dost neutěšený. Byla-li myšlena jako radikální gesto, musíme nechat Henleinovi, aby sám posoudil jeho vhodnost a přiměřenost k cíli, jehož jím chtěl dosáhnout. Ale byla-li to řeč, pronesená bez zvláštních postranních úmyslů — a je možno připustit i tuto domněnku — pak si sotva lze představit větší politickou neobratnost a větší neznalost české mentality. Chce-li Henlein opravdu dělat pozitivní politiku a nikoli demonstrovat, jak stále ujišťuje, tedy tento způsob rozhodně tomu přiměřený není. Chce-li se však definitivně stát stínem Německa a odříci se vlastní politické koncepce a iniciativy, je třeba, aby si uvědomil toto: že míra jeho úspěchů ve vnitřní politice československé bude přímo úměrná míře mezinárodního vlivu německé říše. Ponecháváme mu, aby posoudil, zda-li je tento vliv už dnes tak veliký, že dovoluje stát se vyzývavým každému, kdo jej cítí za svými zády. Z. S.

Regulace výroby v průmyslu a v zemědělství

„Gau, teurerer Freund, ist alle Theorie, und ewig grün des Lebens goldner Baum.“

Nedávno se v České společnosti národohospodářské diskutovalo o téma „Zemědělství a průmysl“. Jeden z řečníků vytkl průmyslu, že nemá dostatek pochopení pro vývoj doby a že nenásleduje příkladu zemědělství v plánovitosti a řízení. Že trvá na starém liberalistickém předsudku a brání se vrchnostenským zásahům, jež znamenají organizaci a program naproti laissez faire. Zemědělství pokročilo mnohem dále; v produkci rostlinné je organizováno téměř dokonale a přistupuje nyní také k vrchnostenské organizaci výroby živočišné. Průmyslová výroba má si vzít ze zemědělské příklad.

Opravdu, na první pohled je patrné, že zemědělství pokročilo v organizaci dále než průmysl, přesto, že z 900 kartelů 90% připadá na výrobu průmyslovou. Není to prapodivné, že právě průmysl, který v organizaci má dnes nejméně 80letou tradici — neboť první kartel, Neckar-Saline Union, pochází z padesátých let XIX. století — zůstal v řízeném hospodářství tak pozadu za zemědělstvím? Není podivné, že se dokonce státní regulaci houževnatě brání, zatím co zemědělství po ní volá? Nepříčí se poněkud logice vývoje, že pro regulaci je onen faktor, který pracuje s největším množstvím neznámých, jako s vlivem klimatu na úrodu, se složkou, která se vůbec vymyká

lidskému zásahu? Že zemědělství, jehož vývoj závisí konec konců jenom na řetězu náhod bez možnosti lidské regulace, se přesto přese vše příznává k regulaci, zatím co průmysl s volně regulovatelnou výrobou se všemi prostředky proti ní staví?

Budeme-li hledat odpověď na tyto rozpory pouze v teorii, pak ji nenalezneme. Je třeba obrátit se k „zelenému stromu života“, kde se nám dostane vysvětlení podivuhodně jasného. Zemědělství je v tomto státě ve výhodné pozici, že za ně a za jeho zájmy mluví jen jedna politická strana, která má dostatečnou sílu největší část zemědělských přání prosadit. Průmysl v tak výhodné pozici není. Nemluví za jeho zájmy žádná politická strana, ale mluví do jeho zájmů všechny. Možno namítnouti, že průmysl je pojem příliš mnohohrábný proti podstatně jednoduchému pojmu zemědělství. Ale mluví-li se o regulaci průmyslu, nemyslí se na průmysl jako na hospodářský pojem více méně abstraktní, nýbrž uvažuje se zcela konkrétně na př. o průmyslu umělých tuků jedlých, o průmyslu sklářském, ba dokonce jde se tak daleko, že při jednání o syndikalizaci textilu se formuluje pouze rámcové opatření, kdežto vlastní syndikalizace má provést teprve vlastní výrobní odvětví, na př. přádelny, nebo tkalcovny bavlny a pod. Je tedy průmysl v tomto slova smyslu daleko jednodušší, než jak se nám jeví zemědělství v případě obilního monopolu, při kterém nejde jen o celou serii nejrůznějších obilovin, nýbrž i o řadu jiných výrobků rostlinných. A to ponecháváme stranou moment tak význačný, jakým je v zemědělském podnikání rozsah podniků, který ve většině případů je směrodatný pro směr produkce.

Zemědělství má jednoduchou pozici politickou. Naproti tomu politická pozice průmyslová je při nejmenším velmi nejasná a prakticky se projevila jen řadou nepřiznivých zásahů do výroby, zásahů, diktovaných nikoli zřeteli hospodářskými, nýbrž stranicko-politickými. Odstrašujícím příkladem je úprava poměrů ve výrobě umělých tuků jedlých. Proti principu nemohlo být námitek. Dovážíme z ciziny ve velkém množství surovinu, za kterou platíme hodnotnými devisami, poškozuje si dobré obchodně-politické styky s Dánskem a baltickými státy a přitom poškozujeme ve prospěch umělých tuků domácí výrobu tuků přirozených. Ježto cenu tuzemského másla a sádla máme v ruce (pomocí cla), nemusíme se obávat stanovení celkového výrobního kontingentu. Až potud je vše naprosto správné. Až potud je to ovšem pouze „sedivá teorie. Zeletý strom praxe vypadá takto:

Agrární Moravský svaz pro obchod s dobytkem v Brně, který v roce 1934 vůbec neměl vlastní továrnu umělých tuků, dostal kontingent 150 vagonů. Povážská továrna na rostlinné tuky, rovněž spadající do agrární sféry, dostala místo 94 vagonů 211 vagonů. Sociálně demokratická Velkonákupna, na kterou mělo připadnout 244 vagonů, dostala 500 vagonů. A sociálně demokratická firma TUKA, obchodní společnost, která vůbec margarín nevyráběla, nýbrž jen prodávala výrobky Velkonákupny a která tedy neměla dostat nic, dostala 15 vagonů. Oč tyto firmy dostaly více než dostati měly, o to musil přirozeně být zkrácen někdo jiný. Kdo? Inu ten, kdo neměl za sebou politickou stranu.

Je možno divit se, že průmysl, slyší-li o nucené organizaci, vzpomene si mimoděk na margarín, a shledá-li se na př. v rámcovém nařízení o syndikalizaci textilního průmyslu s ustanovením, že zástupce vlády může zrušit usnesení autonomního syndikálního orgánu mimo jiné také z „jiných závažných důvodů národohospodářských“, velmi se poleká a řekne si, že „jiným vážným důvodem národohospodářským“ může být konec konců vše, co ohrožuje některý stranicko-politický zájem. V teorii je salus rei publicae pro úpravu věcí hospodářských rozhodující. V praxi se posuzuje salus rei publicae podle politického klíče. K zemědělské organizaci je pouze jeden klíč — a proto se zde otevřely dveře tak rychle a dokořán. K organizaci průmyslové je však klíčů sedmero — jako v pohádce — a proto to jde ztěžka.

Jiří Hejda.

Hledají se mužové

Stalo se, že z Moskvy se vrátil komunistický poslanec Klement Gottwald a zatratil vše, co až dosud komunistická strana dělala a co až dosud „Rudé Právo“ psalo. Člověk by čekal, že někdo Gottwaldovi řekne: „To, co jsme dělali, dělali jsme podle svého nejlepšího uvážení. Může snad být pochybnost o tom, jednali-li jsme správně, ale nedáme si vzít, že jsme jednali, psali poctivě, upřímně a podle svého nejlepšího přesvědčení.“ Mužové se mohou mýlit a není nic nemožného doznati omyl. Ale komunističtí mužové pod bičem, kterým praská Klement Gottwald, mluví jinak: „Bij více, mrskej více, více plivej po naší práci a po našem přesvědčení! Ty, Gottwalde, přivezl's

novou linii z Moskvy. My ji pokorně přijímáme, a jestliže jsme si snad dovolili, že jsme myslili, že jsme vůbec myslili, prosíme o prominutí. Bij Gottwalde, více bičem práskej!“ Snad si tyto mužové v komunistické straně potíchu myslí, už mnoho lidí prošlo komunistickou stranou a každé nové koště dobře mete: i tvůj, Gottwalde, přijde čas! Tak už to je v komunistické straně, že až dosud každý, kdo vyřizoval druhé jako úchyly, našel svého muže, který ho vyřídil. Po straně mužové v komunistické straně si dělají žerty z Gottwalda. Ale jen po straně. Půjde-li Gottwald kolem nich, budou stát v pozoru a prosit: „Bij, Gottwalde, plivej po nás. Nejsme mužové. Jsme: lidé, kteří vedou komunistickou stranu.“

Jiný obraz vidíme na schůzi Henleinovy strany v Německém domě v Praze. Čtyřicet profesorů německých vysokých škol v Praze přišlo poslechnout, co říká Konrad Henlein. Snad jest to v Henleinově straně přísnější, než na universitě, kde profesori nekontrolují, přišel-li ten či onen posluchač na přednášku. Kdo ví, nejsou-li záznamy o tom, který profesor byl na Henleinově přednášce, a který na ní nebyl. Kdo ví, přijala-li by Henleinova strana omluvenku. Henlein na schůzi v Praze vykládal, jak si představuje kulturu našich Němců; o tom, jakou kulturu mají žítí naši Němci, chce napříště rozhodovati jen Henleinova strana. Také vysoké školy jsou součástí národní kultury a proto i nad německými vysokými školami bude bděti Henleinova strana. Věda se nesmí vzdalovati lidu. A poněvadž Henleinova strana se domnívá, že jenom ona jest německým lidem u nás, neznamená to nic jiného, než že německé školy mají býti služkou Henleinovy strany.

To, co rozvíjel Konrad Henlein ve své přednášce, byla přednáška o kulturním glaichšaltování. I o zglaičšaltování německých vysokých škol. Mají vypustit z hlavy všelijaké myšlenky o svobodě vědy, o vědě, která má sblížovat národy, o vědě, která má sloužit lidstvu. Mají uznat, že jejich úkolem jest poslouchat Henleina a jeho podvůdce. A čtyřicet německých profesorů z university a techniky si přišlo pokorně vyslechnout tento rozkaz. Kus německé vědy v Čechách se přišel poklonit Henleinovi a projevit ochotu řídit se jeho přáním. Někteří m u ž o v é tak neučinili; budou mít velké potíže.

V. Gutwirth.

Nechceme takový německý rozhlas, jaký by chtěl Henlein

Také o rozhlasu promluvil Konrad Henlein ve své řeči o kulturním poslání našich Němců:

„Německý rozhlas v tomto státě není mluvčím sudetského Německva. Náš požadavek zní: jako určujeme program svých novin, tak také rozhlas musí býti orgánem našeho kulturního tvoření. Pouze za tohoto předpokladu má vlastní německá vysílací stanice v sudetoněmeckých krajích vůbec smysl.“

Konrad Henlein dává argumenty do rukou těch, kteří jsou proti tomu, aby otázka německého rozhlasu se u nás řešila rozumně, neboť Henlein jinými slovy říká: jen ten rozhlas, který si budeme sami dělat, má pro nás smyslu. Pochybujeme, že by se u nás našel někdo, kdo by vedení německého rozhlasu chtěl svěřiti Henleinově straně. To by kozel byl ustanoven zahradníkem.

Německý rozhlas právě v dnešní době by měl velký smysl. Němečtí demokraté po něm velmi naléhavě volají a právě v době, kdy Henlein ohlásil kulturní glaichšaltování našich Němců, měla by velký význam kulturní instituce, která by promlouvala k Němcům, která by nejen nepodlehla tomuto kulturnímu glaichšaltování, ale která by se jasně postavila proti němu. Henlein chce dostati všechny německé kulturní instituce pod vliv své strany. Jeho strana bude mít svoje nakladatelství; bude vykonávati nátlak na německá divadla.

V této situaci by mělo velký význam, kdyby německý rozhlas mluvil k našim Němcům jasně a demokraticky. Proti glaichšaltovacím snahám Henleinovy strany jest silný odpor; projevil by se otevřeněji, kdyby tlak Henleinovy strany nebyl tak silný. Ukáže-li německý rozhlas v této době, že jest tu někdo, kdo dovede k našim Němcům mluvití otevřeně, jasně, o tom, co jim zglaičšaltovaný tisk neřekne, urychlí tím značně krystalizační proces v německé domácnosti.

Velká část německého tisku jest pod tlakem Henleinovy strany. Rozhlas může působiti na veřejné mínění právě tak dobře, jako tisk. Henlein nechce demokratický německý rozhlas. Má zájem na tom, aby si ho nepřál. Z toho je vidět, komu prospívají ti, kteří zdržují vybudování demokratického rozhlasu u nás.

V. G.

Paláše selské jízdy

Nepochybně to byly ty paláše, které konečně vyplašily branný výbor sněmovny z trvalého spánku a to tak dokonale, že jednou zas uhodil pěstí do stolu. Povolal si do své schůze ministra národní obrany a pověděl mu ústy všech koalických stran (mimo agrární, ovšem), k nimž se připojily i strany opoziční, že v demokratické státní soustavě nemají bouchačky a šavle co dělat v rukou civilního obyvatelstva, ať je organizováno v kterékoli politické straně nebo v kterékoliv organizaci tělovýchovné či veteránské.

Musí se ovšem vědět, že přes všechny protesty ostatních vládních stran si v této věci počínal ministr národní obrany stejně po svém, jak si po svém bez vědomosti nejvyššího velitele armády vydával rozkazy — použil k tomu mezidobí od abdikace Masarykovy do volby Benešovy — jimiž se hluboce zasáhlo do tradice československého vojska: zakázal na př. mladým vojenským gázistům nosit občanské šaty. Tak také se nikoho neptal a vyzbrojil selské jízdy zbraněmi, které náležejí jenom armádě.

Že byl branným výborem sněmovny a před tím předsedou branného výboru senátu zakříknut, je docela správné, a nad referátem z této schůze branného výboru by si měl každý opravdový demokrat říkat: Jen houšť! Neboť víme, co způsobily ozbrojené korporace a organizace v sousedním Německu, co znamenal pochod na Řím, a jsme si vědomi, kolik nebezpečí skrývá v sobě každá civilní organizace, která vládne zbraněmi. A také víme, jak se největší strana u nás po léta snaží ovládnout venkov a s ním celou republiku. Napřed to byly zemědělské stráže, které se, zaplať pámbůh, neuskutečnily, potom to byli mlékařští důvěrníci v každé vesnici, což byl způsob více politický než exekutivní, a nyní konečně se tedy podařilo vyzbrojit selské jízdy. Nota bene selské jízdy, které vždy náležejí a budou se hlásit už svým složením a původem k nespolehlivému statkářskému křídlu agrární strany, jež jednou koketuje s inflací, po druhé přihnojuje Gajdu a po třetí chce dělat občanskou koalici s Henleinem.

Branný výbor si tentokrát tedy na ministra národní obrany dupnul a z novinářských zpráv víme, že ministr národní obrany zůstal odpověď dlužen. Proti nedemokratickému a nebezpečnému vyzbrojování civilního obyvatelstva stojí tu pevná fronta všech tří socialistických stran a strany lidové — když nechceme ani mluvit o všech stranách opozičních, ale demokratických. Před touto semknutou skupinou nebude moci ministr národní obrany dlouho mlčet. Nebude také moci jednat proti její vůli. Je jen otázka, zda branné výbory budou chtít zůstat jen dekorací na parlamentním zřízení, nebo stanou-li se konečně kontrolním orgánem národní obrany, jak je k tomu ústavní listina stvořila. Trumfy nejsou tentokrát v rukou ministerstva národní obrany, nýbrž v rukou branných výborů. Budoucnost ukáže, kdo je muž nebo kdo je slabošský kompromisář, závislý na úspěšnosti intervencí v ministerstvu národní obrany. Branný výbor nestál už mnoho let před otázkou tak zásadní a před možností na dlouhá léta buď vyhrát nebo prohrát. Hn

Banky a stát

Tento starý námět dostal novou látku ve schůzi dopravně-technického výboru poslanecké sněmovny ve čtvrtek minulého týdne. To, co bylo vytčeno Dunajské paroplavbě, jsou poměry těžko uvěřitelné. Pamětní spis slovenských poslanců, potvrzený pak zkoumáním zvláštní ministerské komise, snesl tolik těžkých obvinění po stránce hospodářské, organizační a státní bezpečnostní, že nelze pochopiti, proč se dosud nestala náprava, ač pamětní spis je už z června 1934. Člen poslanecké vyšetřující komise Bečko právem vyslovil domněnku, že není vůle k pořádku. Ale pak je to zároveň povážlivá výtka dozorčímu úřadu, který nedovedl ani zabránit pronásledování zaměstnanců, kteří upozornili na nepořádky. To by byla úřední slozka aféry.

Denní listy přinesly o poměrech zevrubnější zprávy: o státních velkých schodech za vydatné subvence státní, o ztrátě kapitálu, o nedostatku motorových lodí, o nedostatku tankových lodí na dopravu ropy, o častých haváriích a velikých škodách tím napáchaných, o součinnosti s německomadařským kartelem proti společnostem jugoslávské a rumunské, o neschopných kapitánech, o převaze cizích zaměstnanců, o převaze bývalých námořních důstojníků ve vedení společnosti, skoro vesměs neschopných, o jejich protistátním smýšlení a stycích, o neostýchavé germanisaci v podniku s většinou státního kapitálu, o častých zpronevěrách, které nebyly

potrestány, o falešných informacích veřejnosti atd. Podnik má po snížení kapitálu, provedeném hlavně na účet státní účasti, stále ještě 51% kapitálu státního a jen 49% soukromého. Přes to měly ve správní radě soukromé banky 15 zástupců, kdežto stát jen pět. Stálo by za zjištění, jak k této úpravě došlo. Veřejnosti se to odůvodnilo tím, že je třeba společnosti zajistiti obchodní pružnost.

Ta obchodní pružnost byla opravdu podařená. Projevila se na příklad tím, že společnost odmítla revisi Nejvyššího účetního a kontrolního úřadu, na niž se usnesla sama vláda. Soukromě bankovní většina správní rady prostě si odhlasovala, že státní revisi nechce, a vláda ustoupila. Tato pružná většina soukromé podnikavosti se nedovedla postarati o řádnou revisi vlastní, která by byla zamezila nebo aspoň omezila časté vysoké zpronevěry. Tato pružná většina se nedovedla postarati o dostatek tankových lodí, takže dopravné za většinu československého dovozu ropy dostávají cizí společnosti. Tato pružná většina hospodařila se stálými schodky, ač jiné společnosti měly zisk (stát sám v letech 1919 až 1921 měl čistého zisku 35 mil. Kč.) Tato pružná většina dovedla pro společnost zachytiti z dopravy československého tovaru na Dunaji pouhou pětinu. Tato pružná většina se nepostarala o motorové lodí.

Pamětní spis slovenských poslanců vyslovuje přímo podezření, že bylo v zájmu bank (mezi nimi i jedné velmi vlastenecké), aby společnost odebírala raději uhlí z dolů, patřících bankám. Proto byli zástupci bank prý spíše pro parníky, jež spotřebují ročně dva až tři tisíce vagonů uhlí. Že tato pružná většina soukromé podnikavosti trpěla poměry, ohrožující vojenskou i osobní bezpečnost v úseku pro stát jistě velmi choulostivém, dokresluje toliko obrazek.

Veľebitelé výhod soukromé podnikavosti by se tedy nemohly zrovna dovolávat případu Dunajské paroplavby. Bylo ovšem snadné hospodařiti ve společnosti, jež schodky hradil stát a již se výhodně dodávalo. Pružně rozhodovaly tedy soukromé banky, jejich pružnost platili poplatníci. Ale to je vlastně už zase starý námět, všimneme-li si, že nejvýnosnější podniky velmi úspěšné soukromé banky děkují za svou výnosnost jen vydatné celní a jiné ochraně státní, kterou na konec přece musí někdo zaplatit. ld.

Prítomnost a minulost

Henleinovy přednášky o kulturním poslání Němců zúčastnilo se mnoho vysokoškolských profesorů a mnoho středoškolského studentstva. Jsou někteří Němci, kteří místo pojmu *Sudetendeutsche Partei* užívají pojmu *Studentendeutsche Partei*. „Die Zeit“ přinesla celý seznam německých studentských spolků, které vyslaly zástupce na Henleinův projev. Je těžko tento seznam překládat do češtiny; nemá-li se setřítí germánský kolorit. Německy to zní:

PUS Barden, Egerländer Landtag, die deutschen Hochschulgilden „Pädagogischen Gemeinschaft“ und „Greif“, der Sudetendeutsche Studentenbund, Die Lese- und Redehalle der deutschen Studenten in Prag, ATV „Cherusken“, die Burschenschaften: Albia, Arminia-Prag, Arminia-Brünn, Carolina, Constantia, Ghibellina, Teutonia und Thessalia, das Corps Frankonia, der Verein deutscher Studenten, die Verbindungen Asciburgia, Saxonia, VdSt aus Nordmähren, Landsmannschaft, Herzynia, Landsmannschaft Zips und Oppavia, die akademische Körperschaft „Ramphold Gorenz“, der Bund der böhmmerländischen Freischaren, die akademischen Scharen „Fichte“ und „Wicking“, CVV „Ferdinanda“, KdStV Vandalia, katholische Burschenschaft „Falkenstein“, Staffelstein.

Někdy se říká, že německé a české vysoké školy mají k sobě velmi blízko a že přece mezi nimi jest čínská zeď. Podíváme-li se na seznam německých spolků, které si přišly poslechnout Henleina, pochopíme a trochu vidíme, že tu z jmen a pojmů k nám mluví německý středověk, ne-li starověk. Člověk pomalu má představu, že předsedové německých studentských spolků, když zahajují výborové schůze, vážně zahálí svá germánská těla do kozišín, že s veškerou vážností nasadí na hlavu přilbici zdobenou těžkými rohy, a že místo zvonkem zahájí schůzi úderem těžkého germánského meče na těžký dubový stůl. V. G.

Intelligence sama nestačí

Předseda vlády Hodža promluvil v nedávném projevu k novinářům také o otázce intelligence a řekl, že za naší doby ztratila intelligence kontakt s masou; v tom jsou kořeny

evropských diktatur a zde má být právě na místě novinář, aby vyplnil mezeru mezi inteligencí a masou.

Bylo by nesprávné, zapíratí si tuto skutečnost. Co pomůže, budeme-li mítí tenkou vrstvičku intelektuálů, skutečně vzdělaných a skutečně kulturních, budou-li tu široké masy, k nimž se ještě skutečná kultura nedostala? Průměrnost, tak často odmítaná, na konec rozhoduje. Tenká vrstvička intelektuálů, skutečně kulturních, nemůže a není s to vyrovnati kulturní podprůměrnost mas, které na konec rozhodují svým počtem. Stovky repris předměstských operet, tlačence u biografů, kde vystupují Kondelíkové, Kráčmerky nebo Nanynky Kulichové, statické náklady obrázkových časopisů — zejména ženských — časopisů, které ničeho nechtějí a na které čeká statisíce žen pro jejich limonádové romány, úspěchy t. zv. boulevardního tisku (i když přechodné), to jsou zjevy, které k nám jasně mluví o kulturním prostředí širokých mas. Politicky pak široké masy nemají zájmu o politickou práci. Omezují se na hubování na politické strany, na odsuzování politiky a politiků, na názor, že by se měl udělat pořádek atd. Politicky neuvědomělá masa jest zdrojem diktatur. Nestačí, budeme-li mítí vyspělou inteligenci; vše závisí na zdravém, kulturním a politickém průměru lidu. V. G.

Henlein a naši vlastenci chtějí totéž

V „Národní Výzvě“ čteme článek, dokazující, že Henleinova strana vlastně nechce nic jiného, než co již dříve chtěli ti, kteří se sdružili kolem „Vlajky“:

„Velká část našich ideových zásad, zvláště o korporativismu a politickém stranictví, které jsme na svých schůzích a v revui „Vlajka“ hlásali již od r. 1929, je i v programu Heimatfronty.“

V závěru pak čteme, že program českých vlastenců, kteří jsou sdruženi kolem „Národní Výzvy“, se neliší od programu Konrada Henleina:

„Nové Československo bude korporativní vlastí všech arijských občanů. Nové Československo, osvobozené od parťáků, je také programem Heimatfronty. Ovšem je nutno proti sjednocené síle Němců postavití stejně celistvou, organickou a uvědomělou složku Čechů a Slováků, v ohledu státotvorném naprosto nekompromisní a neznačící žertů.“

Sotva lze doložit zmatení v myslích českých vlastenců lépe, než tím, že čeští vlastenci očekávají od Henleina boj za nové Československo. O jaké nové Československo? „Národní Výzva“ to i říká:

„Moderní stát národní je protimarxistický, protikapitalistický a protistranický.“

Henleinova strana bojuje proti politickým stranám, jako proti nim bojují všechna hnutí, která bojují proti demokracii. Jest zajímavé, že takováto hnutí — pokud se nedostanou k moci — tváří se ostře protikapitalisticky. Tím chtějí podchytili široké vrstvy a tím chtějí vzítí vítr s plachet socialismu. Ale na Hitlerovi jest dobře viděti, že agitace protikapitalistická byla nástrojem jeho strany jen do té chvíle, pokud se strana nezmocnila moci. Sympatie k Henleinovi těch, kteří u nás touží po fašismu, ukazují, že toto hnutí není jen německým hnutím. Jest jen malým výsekem velkého boje proti demokracii. V. G.

O ceny rozhlasových přístrojů

Na sklonku minulého roku byla uspořádána propagační akce rozhlasová; ti, kteří si v té době koupili radiopřístroj a stali se účastníky rozhlasu, získali výhodu a prospěch tím, že po řadu měsíců nebudou platit rozhlasový poplatek Kč 10 měsíčně; tyto výhody poskytla jednak poštovní správa, která novým účastníkům rozhlasu prominula placení poplatků, jednak radioobchod, který zaplatí — podle ceny koupeného přístroje — za posluchače rozhlasové poplatky za několik měsíců. Počet posluchačů rozhlasu za prosinec značně poskočil. Ale v jiných letech se kupovaly radiopřístroje hodné jako dárky k vánočním svátkům. Jest ovšem velmi těžko zjistiti, pokud zvýšení počtu předplatitelů rozhlasu v prosinci 1935 bylo skutečně vyvoláno propagační akcí radioobchodníků a výhodami, které — spolu s poštovní správou — nabízeli.

Počet posluchačů rozhlasu slušně stoupá, ale ještě jsme hodně vzdáleni od počtu posluchačů, jaký by u nás mohl být. Toto zvýšení jest závislé na řadě okolností: na dalším zřizování rozhlasových stanic, na programu rozhlasu, ale jedním z nejdůležitějších předpokladů jest laciný a dobrý radiopřijímač. Nutno uznati, že proti době před několika lety ce-

ny radiopřístrojů silně klesly. Ale tento cenový pokles se zastavil v poslední době, kdy kartel pod heslem t. zv. pořádku, zvýšil ceny radiopřístrojů. Na rozmachu počtu posluchačů má jistě zájem poštovní správa. Posloužila by velmi věci, kdyby publikovala materiál o cenách radiopřijímačů, součástek, radiolamp v jednotlivých zemích. Tento materiál by jasně ukázal, že u nás jsou radiopřístroje velmi drahé; jsou drahé, ač jsme státem s malými platy a důchody a i s nízkou mzdou dělníků, kteří radiopřístroje vyrábějí. Radiopřístroje jsou u nás zdražovány kartelovou politikou, celní politikou, patentními poplatky atd.

Nestačí jen stavět rozhlasové vysílací stanice. Jest potřebí se starati také o laciné a dobré radiopřijímače. Jen tak se dostaneme k zvýšení počtu posluchačů rozhlasu lépe a rychleji, než výhodami, které před vánočními svátky dával radioobchod. Tyto výhody měly jednu nevýhodu: zaplatil je kupující ve vysoké ceně radiopřístroje. V. G.

politika

Occidentalis:

Svobodné zednářství dnes

Tajnostkářství se vyplácí.

Svobodné zednářství je jedno z těch hnutí, která nebyla nikdy neaktuální. Ať se mluví o revoluci francouzské nebo hitlerovské, ať jsou na programu odpůrci Mussoliniho nebo Hitlerovi, ať se píše o důvodech antibolševismu nebo antinacionalismu, vždycky zbude v několika řádcích trochu místa na svobodné zednáře. „Svobodné zednářství“, praví ve svém velkohubém projevu nacionální socialista, „Svobodné zednářství“, hromuje přívrženec Stalinův, „Svobodné zednářství“, hřímá kněz s kazatelnou, „Svobodné zednářství“, šeptá jedna dáma druhé, vysvětlující častou večerní nepřítomnost pracovního manžela, „Svobodné zednářství“, žvatlá s pravopisnými a myšlenkovými chybami plátek českých fašistů, „Svobodné zednářství“, naznačuje s démonickou elegancí mladý muž vyvolené svého srdce, zapřisahaje ji, že by ani jí za nic na světě neprozradil ono tajné poznávací znamení. Skoro by se zdálo z téhle vši nesmírné popularity a z téhle neplacené propagandy, že svobodné zednářství je jediným hnutím na světě, o něž se zajímají všichni bez rozdílu stran a národů.

Podíváte-li se konkrétně na to, co se o svobodném zednářství prozrazuje jiného, než tento slibný titul, poznáte, že nic. Samo heslo má však už takovou sílu, že si každý pod ním představí něco mimořádně nebezpečného, tajného, napínavého, něco strašlivě vlivného, co má prsty všude a před čím by člověk nebyl nikde jist, něco, v čem mají prsty současně židi a kapitalisti a anarchisti vůbec. Je to opravdu fenomenální úspěch propagandy, a kdyby nebylo jiných důvodů, podívat se jednou na to, co dnes svobodné zednářství skutečně znamená, musili bychom se jím zabývat v dnešní době propagandismu právě ze zájmu o různé propagační metody. Popularita svobodného zednářství ukazuje totiž dnes, kdy nejnovější politické strany všech zemí propagují svou znamenitost především hubatě, hubatěji a nejvelkohuběji, — že vedle halasného rozkřikování a plakátování cílů po všech rozích existuje ještě druhá metoda propagandy, psychologicky neméně účinná, to jest zaryté mlčení, slavnostní závazek zachovávatí tajemství, zásada neprozrazování ani v tom případě, kdy prozradit není co.

Zednářství za války selhalo.

Podívejme se tedy na tohle svobodné zednářství, jak dnes vypadá po válce, po jakých stránkách se změnilo, jak působí dnes mezinárodně a jaký vliv má v mezích státu, zasahuje-li

do konkrétní politiky či nikoliv, působí-li opravdu v otázkách hospodářských a sociálních, jak dalece vystřikuje ruzky proti komunismu a fašismu, co je možno od něho očekávat v případě války, jak podporuje pacifismus, objevuje-li se kde za politickými stranami — a je-li opravdu tím všemocným faktorem světové politiky, jak si to představují předně jeho přívrženci a za druhé jeho odpůrci.

Historie zednářství od světové války nebyla napsána a i kdyby byla, nebyla by nám patrně mnoho platna k nestranné informaci. Svobodné zednářství totiž je z těch hnutí, o němž píše pouze jeho odpůrci nebo zklamání obdivovatelé, což je vlastně totéž. Pro svobodného zednáře, který našel v tomto hnutí jekési lidské uspokojení, jakousi hlubinu bezpečnosti, jakýsi kruh lidí, o jejichž naprosté čestnosti a spolehlivosti je přesvědčen, totiž vůbec neexistuje kritika tohoto hnutí, stejně jako nicotným namáháním byla kritika pro dokonalého wagneriána a jako se sebemenší kritický hrášek odráží od stěny stoprocentní víry dokonalého freudovce.

Proto si také nikdo ze zednářů nepřizná, že světová válka znamenala pro svobodné zednářství debakl. Nikdo ze zednářů nechce dnes slyšet o tom, že při vši spolehlivé organizovanosti alespoň uvnitř rámců jednotlivých států a při všech mezinárodních stycích, alespoň osobních, mělo zednářství, které sní o dokonalém sbratření lidí a o věčném míru, od vypuknutí světové války absolutní neúspěch. Zednářství, které před válkou bylo skoro v celé Evropě kromě Rakouska, Ruska a Španělska, neučinilo nic pro rychlejší skončení ani pro zmírnění strašné války. V tom spočívá jeho úhlavní hřích, který mu dnes při pohledu nazpět na ony tragické chvíle Evropy neodpustíme. Kterýsi velmistr nějaké belgické lóže vydal sice někdy na počátku války provolání k bratrům v německých lóžích, aby se přičinili o udržení anebo co nejrychlejší znovunabytí míru. Zednářství se nedovedlo přičinit o to, aby vytvořilo silnou mezinárodní organizaci, která by pracovala proti následkům vypuknutí války paralelně s Červeným křížem. Jak také mělo zednářství utvořit mezinárodní organizaci lidstva, když přes svou dvěstěletou existenci nedovedlo ani vytvořit ještě mezinárodní organizaci vlastní, jak mělo být pilířem pro vybudování míru mezi lidstvem, když se nepovznoslo ani ke smíření všech těch hračkářských, formalistických, ideových, vážných a humorných protikladů mezi vlastními sektami a sektičkami. Mezinárodní zednářská organizace byla sice vytvořena ve Švýcarsku ve formě „Association maçonnique internationale“, fakticky však se tato organizace nepodařila a nedosáhla mezinárodního vlivu. Velká část lóží ani podnes ještě není členem tohoto soustředění, nýbrž se omezuje na pouhé sympatisující přihlížení.

Je zednářství levé?

Chování zednářství za světové války je nepřijemným dokladem toho, jak v opravdu kritické době žádné z velikých hesel není uskutečňováno a žádná z vůdčích zásad není dodržována. Pro mnoho lidí, kteří nevidí účel zednářství v pouhém vybírání příspěvků, kteří vidí jeho odůvodnění ve výchově člověka a kteří se dovedou dívat na věci bez zkseslování, představuje zednářství za světové války hnutí, které postihl debakl. Poměrně malá organizace, těsně příbuzná se zednářstvím a podobně organizovaná, židovská B. B., vykonala ve svém rámci, omezujícím se na poskytování pomoci potřebným židům, mnohem více, než vlastní svobodné zednářství se svými širokými ideovými programy.

Důvod tohoto selhání nespočívá ovšem v zednářství, spočívá v jeho lidech. Neboť zednářství, které často bývá pokládáno za hnutí stoprocentně nekompromisní a neúchylně neoportunní, trpí právě oportunismem.

Zednářství sice v základě není hnutím politickým a zejména velice významné zednářství anglosaské je vybudováno na základech čistě filantropických, přece jen z jeho různých tendencí, které ovšem nejsou nikde výslovně a přesně formulovány, je možno dokázat, že zednářská politická ideologie je v podstatě demokratická. Tento svůj demokratism však zednářství příliš bojovně vždycky neuplatňovalo a trpělo chorobou všech rozšířených a zámožných hnutí: jejich nebojovným legitimismem. To se ukázalo i v Itálii, kde se sice dnes pateticky mluví o zednářském mučednictví Foriggianiho, — nemluví se však o tom, že Foriggiani byl ochoten za cenu povolení zednářství smířit se s fašismem a fakticky nabídl Mussolinimu podmínky absolutně kompromisní, které nebyly přijaty. Zednářství je dnes v Itálii zakázáno a platí tam za hnutí protifašistické; ne proto, že by se zednáři byli tak rozhodně postavili proti fašismu, nýbrž proto, že se fašism postavil tak energicky proti zednářům. Mussolini nemohl mít zájem o tajnou organizaci na svém státním území a zednářství přes všechny zednářské pokusy o smír zakázal. Teprve pak zemřel vůdce italských zednářů jako mučedník někde na Liparských ostrovech. Pozorujete, že mohou-li být mučednictví hrdinská, je tohleto typickým příkladem mučednictví neheroického.

Jsme přesvědčeni, že kdyby se v některém státě, kde zednářství je rozšířeno, posunula vláda od dnešního demokratického středového seskupení někam dále nebo daleko napravo, zednáři se nestanou střediskem revolvy a zednářství nevytvorí hnědá odporu. Buďte ujistěni, že kdyby snad francouzská volba způsobila místo očekávaného výkyvu nalevo ne očekávaný výkyv do prava, budou francouzské lóže opět podporovati vládní moc jak se sluší a patří na loyální občany. Zednářství dnes horuje pro demokracii, je ve velice dobrém poměru k demokracii naší, a o demokraciích méně dobrých, jako je třeba demokracie rakouská, říká zednářství, že v nich musí kypřiti půdu pro vzrůst lepšího zítřka. Ti ze zednářů, kteří neztratili smysl pro kritiku, však ujistují, že rakouské zednářství půdu pro demokracii nikterak nekypřá a že je dokonce rádo, že je ne docela dokonalá demokratická rakouská vláda nechá na pokoji. Toto základní poučení musí si uvědomiti všichni ti, kdož přeceňují politický vliv zednářský a jsou ochotni viděti v něm dokonce i jakousi záštitu proti možným dalším výbojům fašismu v dosud demokratických státech.

Nedostatek politického vlivu.

Z toho, co jsme tu řekli, plyne, že skutečný strach fašistických i komunistického státu před zednářstvím se zdá silně přehnaný, tak přehnaný, že si rozhořčení fašistických a všelijakých nacionalistických plátků proti zednářům představujeme spíše jen jako smlouvenou komedii, od níž se nějaký ten zisk dá vždycky očekávat. Sověty daly najevo, že kdyby se snad některá z velkých obediencí odvážila zaříditi své lóže v dnešním Rusku, potázala by se s velice špatnou. A fašistické státy jako absolutně autoritativní a centralistické nemohou potřebovati na svém území tajnou organizaci tak značně disciplinovanou. To všechno se děje spíše z důvodu ideologicky zásadních a ne snad proto, že by předem bylo absolutně jisto, že by zednáři nepřistoupili na existenci fašistického nebo komunistického státu, kdyby jim poskytl možnost klidně se rozvíjeti. Zednářství není bohužel dnes ve svém demokratickém přesvědčení o nic výbojnější, nežli demokracie samy. Z tohoto důvodu bude dobře, když si uvědomíme, že mezi zednáři můžeme mít dobré přátele, že však zednářství samo, kdyby kdy se vedlo špatně, nám proti

fašizmu nepomôže jako proti němu nepomohlo v Itálii nebo v Německu.

Svobodné zednářství je ovšem v podstatě hnutí elitní, které zejména v Evropě sedmkrát rozvažuje, nežli přijme nového člena. Nepodniká žádné davové propagandy, jak to dělá zednářství americké, které ovšem z tohoto důvodu je také daleko nejsilnější: z počtu pěti milionů zednářů na světě připadá 3,320.000 členů na Ameriku. Ačkoliv je tato nedavová podstata evropského zednářství známa, počítá se obyčejně s tím, že tito tajní bratři a zasvěcenci nějakým způsobem drží ve svých rukou všechna důležitá místa státní, hospodářská a kulturní. To je stejně pravda, jako jsou pohádkou sny o světově podvrtných plánech zionských mudrců. Těch 13 zednářských obediencí, skládajících se v dnešní Evropě asi z 8000 lóží a ze 700.000 členů, shrnuje patrně veliké množství elitních evropských duchů, upřímně pracujících na zbudování chrámu moudrosti, síly, krásy a všeobecné lásky k člověku, nejsou však nějakým významným faktorem politickým nebo mezinárodně organizačním, jak se populárně myslí. Pěstují s vážnou tváří opravdové lidské kamarádství a také všelijaké dětinské hračky svého „královského umění“, usilují snad tu a tam o vážné sebezpoznaní, o sebevýchovu a o harmonické vedení života, respektují mínění druhého a jsou muži čestní a počestní, — nemají však politicky ani stín toho významu, který se jim buď ve veřejnosti naivně nebo u odpůrců s vědomou lživostí připisuje.

Jak vypadá zednářství v Československu.

Zednářství v Československu nedostalo se v posledních letech o mnoho dále, než jak je popisuje Eugen Lenhoff ve své knize, vydané před čtyřmi roky. Existují tu dvě velké obedience, k níž ke každé náleží celá řada lóží. To jsou dvě velké lóže regulérní, jednak „Velká lóže národní“, jednak „Lessing zu den drei Ringen in der Tschechoslowakischen Republik“. Velká lóže národní pohltila v sobě před nedávnem „Nezávislý velký Orient československý“. Kromě dvou velkých lóží regulérních existuje ještě lóže smíšená, která není uznávána. Měřítkem regulérnosti každé velké lóže zednářské totiž je, jak dalece je která z nich uznávána buď zednáři anglickými, anebo alespoň některou z velkých lóží francouzských, jež představují „Velký Orient“ a „Velká lóže“. Mezi „Velkou lóží národní“ rázu spíše českého a „Lessingem“ jedná se už dlouhou dobu o unifikaci, k níž patrně za několik let skutečně také dojde.

Početně je možno mluvit v Československu o několika tisících členech zednářských organizací. Tito členové přísluší k nejrůznějším politickým stranám snad všech barev, s výjimkou lidovců a hlínkoců. Ale ani v tomto případě není možno mluvit o tom, že by zednáři snad pracovali proti těmto dvěma stranám. Antipatie k zednářství vychází spíše od těchto stran. Věrně ve smyslu zednářské ideologie najdou se vedle sebe v zednářských lóžích ideoví komunisté vedle národních demokratů, a rozvrstvení členů není o nic méně pestré, než rozvrstvení různých společenských klubů. Místy dochází k nepříznivému zjevu seskupování stejnorodých členů v jednotlivých lóžích, existuje na příklad u nás jedna lóže, složená výhradně z vysokých státních úředníků. Nedochází k tomu podle stanov, nýbrž pouze via facti, podobně jako ve Francii, kde existují lóže lékařů, advokátů a podobně. Pravidelně najdeme v zednářských lóžích vedle sebe učitele a bankovní úředníky, obchodníky a dělníky, umělce i důstojníky. Ve smyslu „Starých povinností“ pokládají členové těchto lóží za svou povinnost být věrnými občany svého státu, pracovat k dorozumění mezi národy

při zachování národního svérázu, silovat o kulturní dorozumění mezi národy, zejména mezi Čechy a Němci. Ideologicky pokládají se tyto lóže za strážce velkého odkazu Komenského, Chelčického, Bolzana, Dobrovského a Masaryka. Jejich ideálem budoucnosti je blaho lidstva, osvobozeného od stranicví a násilí jakéhokoliv druhu, žijícího v míru beze lstí, bez sofistiky a bez sváru. Od Bernharda Bolzana přejímají jeho víru, že:

„Přijde čas, kdy válka, toto nesmyslné počínání, dokazující právo mečem, bude všeobecně odstraněna. A přijde čas, kdy už nebude rozlišování lidí podle rozličných důstojností a tedy již mezi lidmi nebude hranic, nýbrž každý uvidí ve svém bližním jen svého bratra. A konečně přijde i čas, který již nepřipustí násilné zneužívání v onom strašlivém rozsahu, jenž je dnes na denním pořádku, čas, kdy nikdo nebude už vážně pokládati za něco čestného, nahromaditi takové kupy pozemských statků, jež by postačily k ukojení potřeb tisíců lidí.“

Proč jste zednářem?

Ptáme-li se lidí, proč jsou svobodnými zednáři, odpovídají nám, že je pro ně štěstí nalézt lidi, věřící ve stejné ideály, lidi, s nimiž je možno rozmlouvat i při rozdílnosti politických názorů, muže, o nichž si můžete být jisti, že budou mít úctu před vaším názorem. Je prý něco příjemného v tomto bezpečném vědomí, že ten chlapík, s nímž tu večer mluvíte, je opravdu od kosti čestný muž, který to s vámi myslí dobře a o němž bezpečně víte, že nebude zítra proti vám útočit. Národnostní otázka je pro zednáře nezajímavá; do „Velké národní lóže“ patří i lóže maďarské, čeští členové „Národní lóže“ navštěvují se s německými členy „Lessinga“, při čemž zvláštní potěšení působí německým členům mluvit pouze česky, a českým, odpovídati jim na to německy.

Všichni tito zednáři berou s větší nebo menší vážností svůj rituál, jenž se nám laikům se svými krámy, symboly, rekvizitami, zástěrkami, kutnami, kladívky, úhlooměry, krokvicemi, všelijakým jiným zednickým náradím, s rozdělením členů na všelijaké stupně a s poznávacími tajnými znameními, zdá přes všechnu dobrou vůli něčím v podstatě komickým. Něčím, co je buď chlapecké, něčím, co uspokojuje tu stránku povahy, již psychologové nazývají „dítě v muži“, — anebo něčím, co velice obratně vyhovuje požadavkům propagandistickým. Tohleto věčné tajnůstkářství, které už tolikrát dokázalo v historii, že se propagandisticky vyplatí, je něčím, co v nehlubších zákoutích duše vyhovuje muži, něčím typicky mužským, něčím, kde muži zaručeně a spolehlivě triumfují nad ženami. Kdyby zednářství nebylo exklusivně mužskou záležitostí, k níž nemají ženy žádného přístupu, bylo by přestalo patrně muže již dávno zajímat. Jiní psychologové již bezpočtukrát dokazovali, že v každém muži zůstává jakýsi skrytý pocit méněcennosti před vlastní ženou, ať už to zakrývá sebevětší arogantností nebo sebevětším nadouváním vlastní důležitosti. Nuže, tento komplex si mohou muži, příliš v životě odkázaní na schválení každého rozhodnutí se strany žen, odreažovat členstvím v nějaké organizaci výhradně mužské. Dříve než si ženy počaly stříhati krátké vlasy, bývaly jakousi svatyní, přístupnou výhradně mužským sektám, holičské officiny. Ty však byly nyní již dávno dobyté ženami; jiné spolky a organizace jsou nesmírně banální; v politických stranách musí se příliš mnoho počítati s darebáctvím kolegů; společenské kluby vymykají se z hovorů vyšší úrovně, než je společenský klep; — a tak nezbyvá ubohým mužům, kteří ke všemu jsou ještě zatíženi inteligencí, nic jiného, než zakládati si tajné spolky, v nichž se novým členům při prvním vstupu do shromáždění zavazují oči, a v nichž se nad bibli anebo nad nepopsanou knihou přírody pronášejí všelijaké formule, pocházející z dob už dávnych.

Nechceme přehlížeti, že zednářství vděčíme i určité úspěchy mezinárodní politiky, na příklad úspěch úmluvy locarnské. Zásluhu o to však nemá zednářská ideologie, ani zednářská organizace, nýbrž pouze fakt, že jakmile se setkali zednáři s francouzské strany se zednáři se strany německé, vznikla tu snadno potřebná atmosféra důvěry a jednání podporovalo a urychlovalo vědomí, že se tu uzavírá smlouva mezi dvěma stranami, reprezentovanými gentlemeny. Na tuto osobní stránku se však dnes celý vliv zednářství omezuje. Svobodné zednářství, jež se staví kladně k umírněnému pacifismu, ale nikdy by nešlo tak daleko, aby v případě nespravedlivé války sáhlo v některém státu třeba k sabotáži, je v podstatě privátní organizací gentlemanů, kteří si při mezinárodních stycích poskytují navzájem čestné výhody, s jejichž organizací však naprosto v dnešní Evropě není možno počítati jako s nějakým velikým a směrodatným faktorem politickým.

do ba a lid é

Dr. Frant. Kočí:

Matka a syn

(Trochu světla do zbraslavského případu.)

V posledním čísle přinesli jsme o zbraslavském vrahu článek z pera psychologova. Dnes otiskujeme článek, jehož autorem je sám ředitel košické donucovací pracovny, jehož péči byl po nějakou dobu svěřen. Článek je psán se stanoviska praktického pedagoga.

Denní tisk zabývá se obšírně případem zbraslavských vražd. Předkládá svá zjištění, své dohady a úsudky svému čtenářstvu ve formě, která odpovídá jeho založení a směru. Snaží se vniknouti do záhad příběhu, zejména proniknouti osobnost pachatelovu a nalézt vysvětlení pro krutou nelidskost osoby a věci. Jedni případ prostě odsuzují, druzí jdou dále a používají ho k tomu, aby povzbuzovali veřejnost k náladě proti „lotrům“, doufajíce, že jedině odstrašením, které vyvolá smrt provazem, obmezí se počet vražd; jiní pátrají po znacích, které by činy i osobnost omluvily vrahovým založením, jeho vrozenými vadami v systému nervovém či ve sféře duševní. Nebude od místa vnést do příběhu trochu světla na tomto místě, kde nejde o sensaci ani o to, aby se hovělo pudům širokých vrstev lidových, nýbrž o jádro věci a její důsledky pro veřejnost.

Začneme s fakty nám známými.

Jiří Péro přichází do státní výchovny v Košicích počátkem prosince 1925, když mu je patnáct a půl roku. V ten čas kryje jeho otce, vysokého a hmotně dobře situovaného úředníka, již dva roky země. Matka neví si s chlapcem rady. Kradl již ve škole peníze spolužákům, posledně otevřel za bílého dne výkladní skříň knihkupeckého závodu a vykradl z ní knihy, které pak jinde nabízel ke koupi. V posledním roce chodil do prvního ročníku gremiální obchodní školy, byl však pro neslušné chování ze školy vyloučen. Matka se obává někde ho umístiti, aby se znovu něčeho nedopustil. Má-li být trestán pro nějaký poklesek, utíká z domova a toulá se; za nějaký den se vrátí ve stavu zbědovaném a slibuje polepšení, ale své činy záhy opětuje. Je proto obava, že z jinocha vyroste individuum štítící se práce, cizímu majetku nebezpečné, a oddělení sociální péče při pražské policii navrhuje, aby byl podroben nucené výchově ústavní.

Chlapec tedy k nám přišel. V ústavě se ještě ani neohřál, a již tu přichází od matky dopis za dopisem, každý plný starostí, aby se mladému zpustlíkovi nesnášel ústav těžko, aby v něm netrpěl nedostatkem a aby mu neušla žádná příležitost.

Chlapec přišel do ústavu v měsíci, kdy jsou vánoce, ale matka již ví, že je chovancům dovoleno poslati o vánocích balíček. Posílá tedy bedničku cukroví a hned po vánocích se dotazuje plna starostí: „Došlo to? Dostal Jiří cukroví? Nesu velmi těžce, že o synovi již měsíc nic nevím.“ A hned se domáhá toho, aby mu bylo povoleno přilepšení ke stravě; je prý slabý a ona má pořád obavu, že chlapec má hlad. Myšlenka, že snad nemá dost co jísti, činí ji nešťastnou. Netrpělivě očekává jeho dopis z ústavu; ví, že chovanec nesmí tři měsíce po dodání psát, ale přes to se dotazuje, nemůže-li již jeho dopis dostat. Sama píše předčasně a ptá se, byl-li mu již vydán její list. Snad právě ten, v němž mu píše: „Můj drahý synáčku, šeptám Ti v duchu do ouška, aby se Ti zdály krásné sny...“

Blíží se den chlapcových narozenin, a již je tu dopis s dvacetikorunou a naléhavou prosbou, aby se mu koupily nějaké mlsky, protože tomu byl doma zvyklý. Ale aby se nezapomnělo: matka bude mít za měsíc svátek a proto přidává ještě deset korun a prosí, aby se mu také ten den osladil...

Ředitel ústavu matku napomíná: Tak si nesmí vést; chlapec musí pocítit, že je v ústavě pro nucenou výchovu. Nic ať za ním neposílá, není to dovoleno. Připravovanou návštěvu u chlapce jí rozmluví, poněvadž by ho zneklidnila právě v čase, kdy se zdá, jako by mělo dojít k přelomu v jeho smýšlení; ale přeče jen z ohledu na hořekující matku chlapci tu a tam něco povolí.

Zatím chlapec vzdoruje vytrvale ústavní kázní. Dosavadní nadbytek v zaopatření a zpustlíká svoboda mu nedovolují, aby se přizpůsobil strohým poměrům ústavním. Je dán do knihařství, ale brání se práci, takže mistr žádá, aby byl z dílny vyloučen. Mistr nesmí se obrátiti od své přesnídávky, nebo mu ji chlapec ukradne a sní. Ústavní prostředí a ústavní kázeň jsou mu těžké. Vyhledává příležitost k útěku. Již za necelé dva měsíce po dodání utíká z ústavu po prvé, ale je chycen. Dává si falešné jméno, předstírá nějaké posláni do sousedního města, je však prohlédnut, do ústavu vrácen a přísně potrestán. Myslí však na útěk dále a svádí jiné chovance, aby se dali na cestu s ním; přes vyzrazení a nové tresty utíká z ústavu počátkem září 1926 po druhé. Je sice na útěku dopaden a odevzdán soudu do vazby, ale soudce dá se jím zmásti a pošle ho místo zpět, do ústavu, pražské policii.

Jakmile matka, která byla o útěku vyrozuměna, chlapec spatří, zapomene docela na trýzeň, která ji vedla k tomu, aby hledala pomoc při jeho výchově, a uprosí v Praze spoluporučnicka i kompetentní úřady — poručenský soud a ústřední úřad sociální péče — aby jí byl chlapec ponechán doma a nemusil již zpět do ústavu. A zde byla základní chyba: nucená výchova se za devět měsíců — ve věku ještě snáze přístupném — přerušila a jinoch se vrátil do prostředí, které nebylo s to udržeti ho na pravidelné cestě vývoje. Dosavadní úsilí výchovy ústavní bylo tím docela zmařeno. Kdyby byl býval slyšen hlas přednosta sociálního oddělení pražské policie, jistě by byl vyzněl v ten rozum, že chlapec bude v dosavadním prostředí nezadržitelně ztracen. Aby byla naděje na záchranu zachována, měl chlapec přijíti po útěku bezpodmínečně do ústavu a vytrpěti svůj trest. Mělo následovati utužení dozoru a kázně, nejlépe uzavření do izolace na

dobu pracovního klidu. Bylo třeba vzpírající se pokřivený stromek pevněji ke kůlu přitáhnouti.

Samo sebou se rozumí, že ústavní kázeň po dobu devíti měsíců, již ostatně mladý zpustlík po celou dobu vzdoroval, nemohla stačiti na to, aby se udržel v svobodném občanském životě velkého města, které v sobě chová tolik svodů. Vydržel nějaký čas pod tlakem hrozby, že se musí vrátit do ústavu, kdyby něco provedl; za půl roku však již zase krade: nejprve velocipedy, pak šatstvo a peníze lidem koupajícím se na pražských koupalištích. Konečně se zase pokouší otevřít výkladní skříň, ale je při tom chycen a odsouzen na deset měsíců do těžkého žaláře. Za rok a měsíc vrací se do ústavu, z jehož kázně uprchl, aby si tu odpykal trest; matka o to velmi usiluje, doufajíc, že to v ústavě bude přece jen lehčí než v kriminále . . .

Jakmile si mladý zbojník odpykal trest, již matka prosí, aby byl přeložen z oddělení hochů soudně trestaných (oddělení justičního) do oddělení sociální péče. Jiří psal, že je to tam o mnoho lepší. Chodí tedy zase do dílny a doučuje se knihařství.

Nyní již cítí mladý zpustlík, že se před řemeslnou výukou z ústavu nedostane, a přestane se pokoušet o útky. Svě chování přizpůsobí zevně tak, aby proklouzl úskalími ústavního řádu, narazí jen tu a tam jakoby náhodou; ale u nikoho nezískává důvěry, že to myslí upřímně. A matčina starost pokračuje: hlavně aby neměl hlad, aby dostal nějaké zlepšení a aby mu neušly ty hodiny ve dnech narozenin a svátků. Jinocha stíhá nehoda, musí na operaci slepého střeva do veřejné nemocnice. Co tu je najednou nářků nad mladým zpustlíkem. Matka nemůže nic dělat, stále se jen chodí dívat do skříňky na dopisy. Jen kdyby bylo možné nějaké zlepšení; vše by chtěla zaplatit. A potom dopisy kdyby mohl psát z nemocnice bez censury. Však se ředitelství nemusí obávat, že chlapec bůhví co napíše, a kdyby! Však ona ví, že ústav není žádný hotel.

Na vánoce posílá bedničku cukroví a poněvadž jí před rokem nebo dvěma napsali, že se podělil se spolučovanci (chovancům se to naléhavě doporučuje), má novou starost: aby Jiří dostal ten obsah bedničky sám a nemusil se s nikým podělit. Proto přikládá k zásilce dvacet korun, aby se těm okolním chovancům něco nakoupilo a Jiří měl od slídivých očí svých druhů pokoj.

Ze starých spisů se dovídám, že jsou lidé, kteří mají ještě větší trpělivost nežli já. To byl můj — jinak velmi vážený — pan předchůdce v úřadě. Neboť já bych byl hned s počátku zvolal do Prahy: „Ctělá paní, jednou za tři měsíce dostanete zprávu o svém synu, mimořádně kdyby vážně onemocněl nebo zemřel. Peníze na přilepšenou se Vám budou ukládat, bedničky s cukrovím půjdou zpět.“ Ředitel ústavu, kde je skoro čtyři sta mladých zpustlíků, jimiž se stále zabývá, musí si chránit nervy; kdyby bylo ještě čtyři sta tak starostlivých matek a chtěl se jimi takhle obírat, musil by brzy sám někde do ústavu . . .

Jiří Pero odešel z ústavu v létě 1930, kdy byl vyučen knihařem. Jeho mravní stav odpovídal asi slovům popěvku: Možná, že ano, možná, že ne. Ještě mu něco scházelo: aspoň dvě léta vojenské služby. Měl tehdy dvacet let věku, a to by byla poslední zkouška. Z našich chlapců je dost dělesloužících poddůstojníků. Jednou mi psal takový náš voják: „Teprve vojančina mne dorazila. V noci na pochodu lesem, deštěm celí prosáklí, ale tu se bude spát; tornistra pod hlavu musí stačit. To je, panečku, služba jako řemen.“ A hned jsem se jal přemýšlet o tom, co v ústavě více utáhnout, aby se ten řemen cítil již zde. Také se tu a tam osvědčí některý na vojančině jako desertér a zloděj. Ale to si tam ještě

v munduru odnese. Je-li mu to dlouhé a prosí o milostivé zkrácení trestu, dotazují se nás, co bychom tomu řekli. „Žádá milost,“ píší, „jen ať vytrpí až do konce. Měl u nás dost času a příležitosti, aby si vyvolesal svědomí.“ Všichni naši chovanci, kteří jsou k tomu tělesně a duševně způsobilí, měli by projítí napřed vojenskou službou, než přijdou do života. To je pořád ještě čas se napřímit a zkusit to pak v dobrém. Ovšem na propuštění z ústavu neměl by býti spěch, který se za dnešní finanční krize vysvětluje „důvody rozpočtovými“. Řemeslná výuka nedává ještě záruku úspěchu ve výchově, nejde-li s ní ruku v ruce výstavba mravní, tvorba a ustálení charakteru. A to nejde u všech mladých zpustlíků stejně rychle. Záleží na tom, v kterém roce svého mladého věku přijde do ústavu kázně, jak hluboce zapustilo v něm zlo své kořeny, záleží i na osobitosti. Jednou to jde za rok, ba i za měsíce, jindy to trvá léta a ještě je nutno čekat, jak to dopadne, co z toho ústavního úsilí v jinochovi uvázlo.

Je jisto, že zaměstnanost je při tom dobrým pomocníkem. Jde se den ze dne do práce a musí se myslet především na ni. Ale mravnímu slabochu není ani zaměstnanost nic platná, tak jako zase o mravně spolehlivém odchovanci jdou zprávy dobré, i když nemá do čeho píchnout. Pomáhá někde za stravu, u příbuzných nebo u cizích, přetlouká těžké doby a zas se chytá. Jiří Péro dostal hned druhý den po svém příchodu do Prahy zaměstnání, za něž by nám statečný borec chtěl ruce zulíbat. Ale matka již napřed píše o tom do ústavu: „Nevím, jak tam Jiří dlouho vydrží. Slyšela jsem, že se tam pomocníci dost často střídají.“ Má již pro lenocha připravenou omluvu, až práci opustí anebo ho z ní vyhodí. To my jinak posíláme do zaměstnání. Skoro jako spartánské matky své syny do boje: buď se štítem, anebo na něm! Práce se dnes těžko zjednává a proto je třeba si jí tím více vážít a v ní vydržet. Mladý kolář opustí nám za čtrnáct dní místo, kam jsme ho poslali podle insertu, a již jde dotaz na četnictvo: Jak se to mohlo stát? „Nečistě lůžko na půdě, plné blech“, zní zpráva. (To ještě nic neznamená, mohl si je vyčistit.) „Mistr je alkoholik, v podnapilosti se vadí se svým pomocníkem a co chvíli má napraženu sekyrku proti němu, takže je stále ohrožen na životě . . .“ To už je tedy něco jiného, s tím je nutno se smířit.

Ale Péro? Začal s tím kouskem dobré vůle, který si s sebou z ústavu přinesl, ale dlouho s ním nevystačil. Kdyby tak za ním byl stál nuzný otec a řekl mu: „Vidíš, že jsem sám bez práce a že tu se mnou hladoví ještě pět krků. Nevydržíš-li v místě, budeš chcípat s námi.“ Avšak takhle? Slabá vůle nemohla odolat rozporu mezi pohodlím, které doma připravila matka, a jednoduchou pracovní povinností. Jiří potřeboval lůžko plné blech, jež by si musil sám vyčistit. A snad by mu na nějaký čas ani ta sekyrka nad hlavou se mihotajícím nebyla škodila. Ale on chodí do úzkostlivé čistoty domů a zakrátko opouští práci pohodlnou. „Inu, pomocníci se tam prý dost často střídají.“ A ti, kteří zůstali i několik let dále v místě, říkají o něm, že nic nedovedl. To my víme, co dovedl. Byl to chytrý kluk, měl výtrosť hlavu. V ústavní pokračovací škole živnostenské výtečně prospíval. Práce knihařská byla mu hračkou, ale dlouho se jí bránil a nikdy k ní nepřilnul. Jsa chován jako v plenkách zakrátko zladěl. Nechtělo se mu prostě pracovat. A proto se o něm dovídáme, že na žádost vlastní matky byl konečně dodán do do-nucovací pracovny v Ruzyni.

Noviny souhlasně zaznamenávají, že se Péro v robotárně ruzyňské „dodělal“. Podle toho se zdá, že veřejnost sama nemá víry v to, že by naše kázeňské ústavy byly organizačně a metodicky schopny dáti zpustlíkovi jistý mravní základ do dalšího života, ba naopak, že věří, že může vyjít z ústavu jen

v horším stavu, než tam přišel, což je ostatně i starostí všech vážných kriminalistů. Donucovací pracovníci je vlastně ústavem zabezpečovacím proti lenochu a mravnímu zpustlíku, kterého má soustavně navykat práci, a není to tedy speciálně jejím úkolem, třebaže mravní poměr člověka k práci je veledůležitou složkou jeho charakteru. Ale Jiřího Péro nepostavila tedy na nohy ani nucená práce; bylo na to podle všeho již pozdě. Opouští ústav, nedbá vyhlídek pracovních a za několik měsíců vraždí. Prý z omrzelosti života, ale to je hodně pochybné; z takové pohnutky vraždívá člověk zpravidla jen sebe. Že si chtěl z té příčiny po vraždách vzít život, uvědomiv si, co hrozného vykonal a co ho čeká, tomu bylo by lze již snáze uvěřiti.

Nikdo rozumný by se jistě nepostavil proti tomu, aby Jiří Péro byl zaplácen svými činy životem, uzdravil-li by se a shledal-li by lékaři znalci, že byl v době svého činu plně odpovědným. Před ničím se nelze zastavit, čeho si žádá společenská účelnost, aby trestní činy byly omezeny na míru co nejmenší a aby byla dosažena relativně možná bezpečnost všech právních statků. Pomůže-li to však, zůstává stále ještě problémem. Vadná výchova mládeže je mocným pramenem zločinnosti. Vážní pedagogové dívají se na to se starostlivou otázkou: kdy a kde se to zastaví? Rozhodně je na to slabý takový případ Pérův, i kdyby byl skončil provazem a kdyby se jím veřejný tisk nad potřebnou míru zabýval a falešný směr vývoje naší mládeže káral. I on sám by se musil reformovat, má-li povolit šílené praskání nad duši dnešní mládeže. Stále je třeba myslet na to, aby vše, co přijde mládeži na oči a k sluchu, netáhlo ji přímo do vážného pojmání života a mravního smyslu práce.

Skončila-li se tragedie mladého života Pérova smrtí sebevražednou, je lépe pro matku, která nesmírně trpěla a trpěla by ještě více, kdyby byla s to, čísti denní tisk. Pro všechny matky ostatní může být případ vážným poučením i výstrahou.

otázky a odpovědi

Debata o rozumu a o politice

I.

Pane redaktore!

Dovolte svému čtenáři otázku: jak dalece jste si jist, Vy i Vaši političtí i novinářští přátelé, tím, že hájíte demokracii? Jest Vám Váš rozum tak absolutní jistotou, že nechybujete?

Vím, díváte se na svého průměrného čtenáře tak trochu spatra a jeho nápady velmi rád ironisujete a jeho slabiny stavíte za terč svých vtipů. Poněvadž však duchaplnost nepovažuji za jediný účel psaní, píši Vám, nedbaje, že se mně snad místo věcné odpovědi dostane trochu posměšků. Dá se to čekat při cynismu (třeba nechtěném), s nímž krmíte vyhladovělé chudáky svobodou, jako byste nevěděl, že kde není hmotné nezávislosti, nemůže být ani skutečné svobody.

Kultem racionalismu zakotvila „Přítomnost“ nejvíce u té inteligence, jejíž polovzdělanosti velmi dobře hovoří, jak holým rozumem opepínáte celou oblast duchovního dění. Proč by i takové věci, jako sociální solidarita, umění a kultura vůbec, nemohly být výlučnou záležitostí suché logiky? Jaký to prostředek zbavit se dotěrného svědomí!

Holý rozum stačí snad vždy k všelijakému jednání, ale popírám, že samotný stačí k nejlepšímu poznání a k nejmravnějšímu jednání. To pochybené poznání ukazujete často sám svými extrovními rozborů básní a románů, v nichž zapřete metodu politického literáta, ale vydáváte svědectví o chatrné schopnosti proniknout podstatu uměleckého díla. Přiznám se, že bych chtěl vědět, co Vám říká zdravý rozum, nasloucháte-li hudbě; neurázím-li Vás vůbec tím, domnívám-li se, že ztrácíte čas takovým iracionálním.

Citoval jste v jedné své knížce, s nádechem obvyklé autoritativní ironie, jak se básník St. K. Neumann ukázal neschopným politikem. Poněvadž se stanoviska zdravého rozumu je patrně politika nejhodnotnější činností člověka, musí se mu jevit básník jako někdo, kdo to nemá v hlavě na sto procent v pořádku. I Vaše exkurse do Březinovy poesie jako by měly ukázat, že Březina se zaměstnával jakýmsi nepraktickým, třebaže virtuósním, mícháním čisté vody a že tedy rozumnému a nesentimentálnímu člověku nemůže být k užítku.

Bohužel, chci Vám tvrdit, že právě největší básníci a umělci, přesto, že se vyjadřují často abstraktně, berou popud ke svým dílům z nejkonkrétnější skutečnosti. Každá jejich abstrakce má původ v nějaké zkušenosti, nabyté z přímého styku s lidem či s přírodou. Mluví-li o křivdách a špatnosti světa, mají vždy na mysli zcela konkrétní případy. Jejich nepraktičnost tkví v tom, že směřují k okamžitému odstranění celé nespravedlnosti, tedy k ideálnímu stavu, a proto nejsou schopni kompromisu. Politik naproti tomu má v pozornosti více okamžité nesnáze než utopickou budoucnost, proto je nakloněn kompromisům. Básník vidí svůj cíl a nechce uznat překážek, politik pro samé překážky ztrácí cíl. A tak básník vytýčuje utopie a politik hledá a razí cestu k jich uskutečnění.

V této souvislosti bych rád věděl, jak dalece jste si jist svou cestou v chaosu překážek. Poučte, prosím, svého čtenáře, který si o cestě politického žurnalisty, v jehož poctivost dosud nechce ztratit důvěru, činí takovouto představu: je zavalen překážkami a proto ochoten ke kompromisům na všechny strany. Největší nebezpečí vidí v diktatuře a ohrožení míru a proti tomuto nebezpečí není mu žádný kompromis špatný. Dobře, to lze pochopit a proto nutno uznat.

Zasypává nás hrůzami, jež nás ohrožují, avšak ku podivu, tyto hrůzy přináší jen zvenčí. Nejdřív Rusko, pak Itálie, nyní Německo. Rozpínavost, zbrojení, korupce, nesvoboda, tyranie. Jako by jedině možné nebezpečí trčelo vně našich hranic. Vystrčil hlavu z okna, aby nám popisoval nebezpečí ulice pro náš dům. Obáváme se však, že buď ztrácí poněti o stavu vlastního domu, nebo to úmyslně přehlíží. Buď ztratil smysl pro reálního člověka a jeho konkrétní bídu a topí se v jakýchsi abstraktech, nebo si tvrdí, že bezpráví a obětování nejslabších je také nutný kompromis.

V době největších našich korupčních afér ho zajímá zejména korupce v Německu, píše o hladu v Polsku, zatím co doma lidé věšejí z hladu, napadá zvlčilou justici v Maďarsku a mlčí o našich stranických a zkorumpovaných civilních soudech atd. do nekonečna.

Copak konkrétní případy s živými a pojmenovanými lidmi se přiházejí jen v zahraničí, kdežto u nás jde jen o zápas neuchopitelných ideí a stran? Copak živý člověk z masa a krve stená jen v Německu, Polsku atd., kdežto u nás živoří abstraktním osmsetpadesát tisíc nezaměstnaných, šest milionů podvyživených? Všude jinde jsou uplácani ministři a velcí páni, jichž jména jsou Petr či Pavel, u nás se jen šeptá o velezrádných, korupčních a valutových aférách „vysokých kruhů“?

Tak tedy vypadá svět, diktovaný čistou, nezatiženou logikou?

Víte vůbec ještě, jak vypadá a žije konkrétní československý občan? Dělník Franta, rolník Antonín, živnostník ten a ten, úředník, voják? Co mu stále věšíte na nos abstraktní demokracie? Co Vy mu o ní chcete říci? Jděte Vy za ním a přesvědčte se u něho o konkrétní demokracie. Poučte se, kde zůstala rovnoprávnost, svoboda, spravedlnost, demokracie.

Jste si tím zcela jisti, že bojujete za tento systém, bojujete za demokracii? Za obecné dobro? Vložte nám, prosím Vás, jak v té džungli kompromisů, nepostižitelných „odpovědných činitelů“, abstraktních programů vypadá konkrétní cíl.

Nemějte mi za zlé, že více než politikům věřím básníkům, poněvadž jsou nepoměrně poctivější a dovedou pro svobodu něco obětovat, nejen o ní žvanit. To je patrně dělá v očích politiků naivními. A je mi špatným znamením pro mravnost a právo země, když její vládní politici jsou se spisovateli na nůž. A fakt, že naši nejhodnotnější spisovatelé zůstávají na krajní levici a ve značné míře blízcí straně, o jejímž rozpuštění bylo na vládnoucích místech uvažováno, svědčí mi o tom, že demokracie nespočívá v udržení tohoto systému, nýbrž v jeho přeměně.

Budete asi v pokušení ironisovat moje spisovatelské autority. Panu Vaňkovi jste otiskl pohrdavou poznámku o politickém rozumu našich básnických špiček. Združňují však toto: co jejich instinkt vycítil již před více než deseti lety, to Váš loudavý politický rozum přiznává s výhradami teprve nyní (to jest vznikání nového spravedlivějšího řádu v SSSR.).

Neříkám to ani na obranu instinktu, ani SSSR, nýbrž na obranu své větší důvěry v básníky než v politiky, to jest na obranu tvrzení, že rozum, jehož činíte jediným rozhodčím ve věcech poznání a jednání, nestačí sám k plnému pochopení a nápravě skutečnosti.

„Naše doba“ napsala v lednovém čísle: „Tuze mnoho lidí začíná přivykat na tu odstranitelnou bídu a na vládní nechut či neschopnost dělat lepší politiku, na šlendrián, sabotáž i korupci naší veřejné i soukromé správy a na zamlčování a kašparování, jimž naše noviny hledí zatajit nebo přizdobit nesnesitelné poměry. Této otupělosti nesmějí propadnouti lidé, kteří si dosud byli vědomi občanské odpovědnosti za osudy našeho národa a státu.“

Jako by autor těchto řádek byl inspirován i Vaším každoročním hokus-pokusem, jimž si s fanatickým klidem umýváte ruce a zbavujete nás vši spoluviny za dnešní bídný stav. Psal jste o národu s politickým talentem. Nevím, do jaké míry jste se nestal obětí své vlastní fikce. Zdá se, že pro abstraktní politické děje jste ztratil kontakt a porozumění pro obyčejný život obyčejného člověka. Národ s politickým talentem může být také jen národem tupé, zvířecky bázlivé trpělivosti. Do jaké míry jste si jist tím, že se Vám na hlavu nezříjí dům vlastní hnilobou dříve, než se Vám jej podaří podepřít a zajistit zvenčí?

Sermujete nám před nosem popsáním papírem a vtloukáte nám do hlav, že papír je skutečnost, kdežto náš vlastní život jest jen výmysl demagogů.

Ptám se Vás naléhavě: Bojujete pro udržení demokracie nebo pro její uskutečnění? Myslím, že je nutno, abyste to svým čtenářům jednou jasně pověděl. Izop.

II.

Vážený pane,

nikdy jsem se neřikal na svého „průměrného čtenáře“ spatra, jak naznačujete, a nedělal jsem si z jeho slabín terč svých vtípů. Je ovšem pravda, že určitý typ v politice mám nerad a že jsem se na něj někdy trochu obořil. To však není typ průměrného demokratického člověka, kterého si vážím, protože vím, že jedině na něm může býti naše demokracie spolehlivě založena. To je typ politického kibice.

Znám takový zjev ze sportovních hřišť. Stojí človíček za bariérou — obvyčejně neměl raketu v ruce, míč u nohy, brusle na botách. Před ním s napětím všech sil bojuje mužstvo svůj boj. On stojí, mračí se, nedělá nic a všechno ví lépe. Ten měl být rychlejší, onen pozornější, třetí vůbec nestojí za nic. A když si někdo zlomí nohu, volají na něj: trp lépe! Vždycky jsem sympatisoval se sportovci proti těmto protivným kibicům. Jaké drzé nespravedlnosti jsou schopni za svou bariérou! Jednou jsem viděl, jak jeden takový kritický divák, dopiv hlubokým douškem své pivo, hodil prázdnou sklenici po určených hráčích...

V politice tomu bývá nejinak. Také tu jsou muži na hřišti, kteří dělají, co umějí, a človíčekové za bariérou. Také tu se vyskytuje takový protivný kibic. I tu někdy někdo po nás hodí sklenici od piva nebo aspoň šálkem od černé kávy. Přiznávám se, že pak nebývám trpělivý. Myslím, že dovedu odlišit vážnou kritiku od projevů takového kibictví, a vždy jsem se podle toho zařizoval.

Vy, milý pane, bystře prohlédáte naše vady, nás mužů na místě. Vskutku, neodstranili jsme ještě sociální nespravedlnost. Mohl byste seznam našich hříchů rozšířit: neodstranili jsme ani nebezpečí války a vůbec jsme kosmos neuspořádali harmonicky. Jako jeden moudrý muž pravil, že všechno, co víme, je jen stupnicí tmy, tak opravdu všechno, co děláme, pohybuje se jen na stupnici nedokonalosti jako rtuť na teploměru. Vy však stojíte tak za svou bariérou, že se neodvažujete ani před veřejností podepsat. Mezi Vámi a námi není možnost spravedlivého porovnání: Vám stačí pojmut myšlenku (ujišťuji Vás, že všechny Vaše myšlenky o sociální spravedlnosti jsme si dávno osvojili), od nás chcete konkrétní výsledky. Vaše myšlenky se pohybují, ničím nezaráženy. Na práci politiků spočívá všechna tíha reality, která se staví v cestu. To jest jako filosofovat o běhu a běžeti.

Otiskl jsem Váš dopis se všemi hrubostmi, které jsou v něm obsaženy. Nikdy jsem se nebál lidí od bariéry. Ne-

považuji za potřebno zatajiti, co si o mně myslí. Otisknu takový dopis vždycky, je-li v něm něco typického. A Váš dopis skutečně dobře představuje smýšlení určité vrstvy.

Nuže, pane, kdyby se byl o demokracii u nás strhl populární boj a kdybychom ji byli zachránili na barikádách, velebili byste nás. Takto ani snad nepozorujete, že něco bylo zachráněno. Kdyby rakouští socialisté v únoru 1934 byli strženi z pušek a kulometů udrželi demokracii, chvála publika by neznala mezí. Protože však naši socialisté zachránili demokracii nenápadněji, tím, že deset a patnáct let dříve, než mohlo dojít k boji, pečovali o to, aby k němu nedošlo a aby demokracie u nás vůbec se nestala problémem, nedostává se jim od lidí Vašeho druhu mnohem více než nadávek. Žádáte si romantické kulisy. Jestliže se něco stalo bez bengálského osvětlení, nestalo se vlastně.

Milujete prý básníky. My také, pane. Milujete na př. onoho básníka, který o sobě napsal: „Ein verlorener Posten im Freiheitskriege.“ Připomíná nám to naši posici: střelí na nás ze předu i ze zadu, i ti, kteří by rádi svobodu utlačili, i ti, kteří mají její znamení na svém praporu. Jste tak nesnášenlivý, že se Vám nechce uznat, jakoby mimo Vás ještě někdo básníky miloval. Ale milujete patrně jen určitý druh básníků, těch, kteří místo přírody vzývají Lenina a Stalina. Zapomínáte, že celé devatenácté a dvacáté století bylo prosceno básníky demokracie. Jsme v dokonalém souhlasu se svými básníky, jestliže demokracii udržujeme.

Vlastním obsahem Vašeho dopisu jsou asi kritické poznámky o rozumu jakožto o nástroji poznání. Dáváte mi řešit otázku, není-li rozumný člověk vlastně blbec. Slovnější autority pokoušely se už přiměti mne k tomu, abych se přidal k těm, kdož rozum bezuzdně pomlouvají. Není pravděpodobno, že by právě Váš výpad měl úspěch. Pořádací činnosti rozumu nebylo nikdy více třeba než v dnešním rozhraném světě. Od války zuří v duchovním světě boj mezi romantismem a rozumem. Stavím se v něm ovšem na stranu rozumu a věřím, že až do konce svých dnů nebudu mítí příležitost se za to stydět. Odstraňte pravidla rozumu a pitomost politických pověr nebude mítí mezí. Dovolte lidstvu opustit rozum — a máte brzy před sebou a hlavně nad sebou všechny barbarské nesmysly fašismu. Není náhodou, že fašismus nenávidí racionalismus o nic méně než socialisty a že každý fašistický filosofek debutuje nějakou podařenou kritikou rozumu.

Ptáte se, je-li mi rozum absolutní jistotou. To máte tak: člověk neví, jak daleko se dostane na moři s veslem, ale předpokládá, že dále než bez vesla. Každý člověk, který si trochu počítal v Nietzscheovi a Bergsonovi, je schopen klást jedovaté maturitní otázky o mezích rozumu. Ale jestliže se nemáme držet rozumu, čeho tedy máme se vlastně držet?

Ptáte se zvědavě, co dělám se svým rozumem, naslouchám-li hudbě. Proč pak se mne rovnou neptáte, co dělám na koncertě s rukama a nohama. To by byla stejně duchaplná otázka. Každý orgán má své místo činnosti. Nepotřebuji-li na koncertě rukou, neznamená to, že je rozumno, dát jejich svalům vůbec zakrtnět. Poslouchám-li hudbu, nechám ovšem rozum odpočívat. Ale musím-li začít politisovat, ihned k němu řeknu: probud' se, milý druhu.

„Holý rozum stačí snad vždy k všelijakému jednání“, píšete. Nuže, milý pane, politika bývá většinou takové „všelijaké jednání“. Nevím, odkud jste vzal, že ji pokládám za nejhodnotnější činnost. Nikdy jsem nic takového ani neřekl ani nemyslel. Politika je jen činnost nezbytná, někdy tak všední, jako čištění stok, někdy tak záslužná, jako práce lékařova, jenž bojuje proti epidemii, ale podstatou svou vždy činností praktická a proto opírající se o rozum. Úkolem politiky je pořádati svět — a při žádné pořádací činnosti nemůžete se obejít bez intelektu. Jsou činnosti, kde rozumu snad není třeba, ačkoliv si nedovedu představit činnost, která by rozumem nemohla býti posílena. V politice pak je ho třeba vždy.

Básník dělá poesii a politik politiku — a pokládám to za docela rozumné uspořádání. Právem byste se smál, kdyby třeba p. dr. Franke chtěl pojednou vystoupit jako

lyrický básník. Ale že kdekterý básník a básniček (o básničky jde v našich poměrech častěji) se hodí k politice, to pokládáte za samozřejmé. Proč? Poněvadž vysloviti svůj názor o politice zdá se býti právě tak snadné jako říci svůj názor o pivu nebo o děvčatech. Poněvadž politik neskládá odborné zkoušky, má se politika za činnost přístupnou komukoliv. Vskutku, žvanit bez mezí v ní může kdokoliv. Přesto i politika je odborné zaměstnání jako kterékoliv jiné a vyžaduje také zvláštní uzpůsobenosti. Z padesáti lidí, kteří o politice mluví, ví obyčejně jen jeden, co to politika jest.

Vezměte tento příklad: Itálie vpadla do Habeše — proti vši spravedlnosti a mezinárodní morálce zajisté. Všichni básníci mají právo říci nad tím: hanba. Ve verších volných nebo vázaných, jak umějí. Politik ovšem také, jestliže jeho smysl pro spravedlnost nepohasl, musí cítiti, že je to hanba, ale dokud by jen u toho zůstával, nebyl by víc než básníkem a učinil by lépe, kdyby si psal jen deník a zaznamenával tam své dojmy. Úkolem politikovým je organisovat mezinárodní odpor proti tomu. To je neskonale těžší úkol než si prostě mysliti: fuj. Nešťastný politik musí dokonce organisovati odpor proti italskému tažení tak opatrně, aby z toho nevznikla nová světová válka, a musí tedy nepochybně uchylovat se i ke kompromisům. Musí dbáti toho, aby nevehnal Itálii do náruče Německa, neboť, najde-li Německo spojení, může z toho v příštím desetiletí vzniknout více nespravedlností a nás se mnohem více dotýkajících než při tažení do Habeše. Má to tedy politik neskonale těžší než básník. Tomuto stačí pocítit, onen musí jednat. Básník cítí uvnitř své hrudi — nemá při tom žádných překážek. Politik musí jednat uprostřed těžkých a vzpírajících se realit. Básník se svým citem nenaráží na nic, politik se svou ideou musí bojovat proti zájmům, a víte-li, jak každý svého zájmu se umí držet, pochopíte, oč je to těžší. Proto vždy mají básníci lehčí nohy než politikové a není spravedливо srovnávat jejich tempo. Stejně byste mohli říci s opovržením: mám mnohem raději básníky než techniky. Neboť, o tom není pochyby, básníci už dávno před techniky přišli na to, že by člověk měl lítat ve vzduchu. Ale kdyby byli na světě jen básníci, nelítal by dosud. Bylo třeba stopadesáti let podrobné a trýznivé práce techniků, bylo třeba sta nezdařených pokusů, aby se to nakonec podařilo. Opravdu, jak nesnesitelně zdlouhaví jsou technické a politikové proti básníkům!

Věřím s Vámi, že básníci udávají cíl. Ale k tomu se musí často, jak Lenin říkával, jako na vrchol hory serpentinou.

Že tato demokracie a tyto sociální poměry nejsou ideálem, o tom nepotřebujeme ze široka debatovat. Vynucujete ze mne jakési vyznání, které po patnáct let při každé příležitosti spontánně činím. Nebudu teď k vůli Vám se opakovat. Ale jestliže někdo, jako Vy mne, kritikuje, měl by aspoň jeho práci znát.

Jistě, přítomný demokratický systém je třeba přeměnit v daleko dokonalejší. Máte úplnou pravdu. Ale — jak brzy je povinen svět se změnit? Nejde o to, co se má, ideálně vzato, stát, nýbrž o to, co můžeme v této speciální a sociálnímu pokroku velmi nepříznivé situaci dělat. Pochmurně stavíte před nás fakt 800.000 nezaměstnaných. Upozorňovati na to jest málo. Víme o tom bolestně i bez Vás. Chcete-li býti k užitku, dejte radu, jak přiměti ony státy, které od nás až do r. 1930 odbíraly naše průmyslové výrobky a nyní tak nečiní, aby je odbíraly zase. Uzavřením jejich hranic povstaly pro nás aspoň tři čtvrtiny našich nezaměstnaných. Tedy zde poradte, ctiteli básníků. Že my sami v té věci žádné dobré rady nevíme, k tomu se přiznáváme, neboť, kdybychom věděli, zajisté by nezaměstnaní již měli práci. Těmito nezaměstnanými, kteří vznikli prováděním autarkie v Evropě, jste vineni stejně Vy jako my, a my můžeme se Vás ptát stejně pochmurně, co s nimi hodláte dělat. Jděte prosit Německo, jděte prosit Maďarsko a Rakousko — jiné pomoci zatím není.

Kázete, že svět se má změnit, kladete prsty do jeho ran, což každý dovede, protože to jsou rány velké, ale praktický program, jak se má svět změnit, jste zapomněl přiložit. Proto si, abych se přiznal, Vašich poznámek vůbec nevážím. Už máme dost toho: svět se má změnit. To je nejlačnější. To ví každý. Ale jak se má změnit? Jakým způsobem to máme vynutit na vzpírajících se lidech a okolnostech? Tu právě nastává onen pozoruhodný rozdíl mezi politikou a poesíí. Tolik bych si přál Vás pustit do politiky, abyste se pokusil v této zatracené situaci uskutečňovat sociální pokrok. Tato pomsta mi bohužel nebude dopřána, protože Vy se obáváte sdělit veřejnosti i jen své jméno.

Opravdu, sociální pokrok bychom měli prosadit, v tom se shodujeme. A teď poradte, jak. Poradte socialistům, jak mají přemluvit občanské strany, aby s nimi sociální pokrok uskutečňovaly. Jestliže se to nepovede, tedy mohou patrně socialisté jít do opozice. Pravda. Ale teď poradte, jak socialisté v opozici mají docílit toho, co se jim ve vládě nepodařilo. Zbývá zostření opozice: revoluce. Čekám na Vaši radu, jak revoluci s holýma rukama proti dělům a tankům neprohrát. Co tedy dělat, není-liž pravda? Jak snadno je naproti tomu pojmout pouhou ideu a napsat ji rozhořčeně do redakce!

Ptáte se mne naléhavě, bojují-li pro udržení demokracie nebo pro její uskutečnění. Je to otázka naléhavá a také dětinská. Chceme-li demokracii uskutečnit v plném rozsahu, musíme ji nejdříve udržet i v její počáteční, nedokonalé formě. Dejme tomu, že byste začal stavět dům, a už první patro by se Vám začalo pro nějaké otrěsy země hroutit. Jistě byste, poněvadž jde o věc konkrétní, u níž je dobře vidět, kdy stojí a kdy padá, nebyl tak nerozumný, abyste se ptal: chcete ten dům udržet — nebo dostavět? Jen v politice je možno klásti otázky tak nerozumné. Pokud by šlo o dům, každý by viděl, že má-li býti dům dostavěn, musí býti nejdříve zachráněny jeho základy před pádem, a to třeba i všelijakým podpíráním, které nevypadá na venek hezky.

Máte také pravdu, že hospodářská demokracie nebyla zatím tak uskutečněna jako politická. Ale myslíte-li, že proto ta politická demokracie za nic nestojí, máte-li za to, že to nemá žádnou cenu, když Vás stát nemůže bez soudu zavřít ani zabít, jste slepý jako krtek. K odstranění sociálního útlatu je třeba nejdříve politické svobody. Jděte odstranit sociální útlak do nějakého fašistického režimu.

Každá doba má svůj úkol. Náš konkrétní úkol je nyní udržet demokracii a samostatný stát. To je nezbytná základa pro další budování. Jestliže to se nám nepodaří zachránit, byli jsme hlupáci. A nikým se nedáme přemluvit k tomu, abychom se jako hlupáci chovali a pro nějaký potlesk mužů za bariérou vydali v šanc hlavní zisky do savadního vývoje.

—fp—

dopisy

Jaká je mladá generace?

I.

Milý pane šéfredaktore!

Vaše dojmy o mladé generaci jsou správné. Jsem z generace třicetiletých a souhlasím s Vámi.

Děje se jakási vzpoura v mladé generaci. Snad již přišel čas, aby byla odhalena. Neboť Čapkova-Peroutkova generace, která nás přechází v opravdové tvůrčí práci a úsilí dějinném, se již ptá, jací vlastně jsme.

Ta zarputilá lhostejnost, kterou projevuje sportovní generace ke stranicko-politickým jarmarkům přítomné doby — to jest odboj vůči diletantismu starých. Váš instinkt velmi správně cítí, že jest mnoho moudrého v počínání této mladé generace jen sportující a politický život ignorující. Poněvadž

— jaké dějinné zkušenosti prožila naše generace třicátníků? Skočili jsme po převratě do politiky jako vojáci do reduty. Byli jsme hloupá a slabošská jehňata, zelení zajíci v životě a chtěli jsme rozhodovat v politice. Nikdo z nás nedovedl mužně rozhodnout nejmenší volovinku své osobní existence — ale žvanili jsme teoreticky i radikálně do vedení stran a státu. Zkrachovali jsme všichni, pokud jsme byli poctiví a pokud nestali se z nás placení političtí nohsledové. Pro mnohého z nás to byla osobní tragédie. Pro ty, kteří dovedli překonat toto zklamání zelených ilusí politického mládí — vyplynulo z toho jedno velké poučení: Člověk musí být napřed ustaven sám v sobě, mít pevný charakter bojovníka nediletantského a vyznat se v životě, světě i v lidech. A pak teprve může se věnovat činnosti politické nebo jinak veřejné — nechce-li být fňukačím diletantem. Protože: diletant-bojovník vyhledává boj a tříští síly všude, kde naráží na nepochopení, kdežto bojovník-realista ví, že bojovat je těžké a odpovědné. My jsme kdysi bojovali za všechno možné, ale prohráli jsme všechno. Proč? Protože jsme nebyli ani pořádnými chlapy, kteří si dovedou najít pořádnou holku — a chtěli jsme vyhrávat v politice a ve státě...

Když jsme tedy my udělali tuto zkušenost, jest samozřejmé, že generace dvacetiletých nehodlá opakovat hlouposti, které my máme za sebou. Ti, kteří se strachují, že jejich partaj má málo politického dorostu, zejména strany státotvorné, udělali by moudrý čin, kdyby se starali, aby tato sportující mládež dostávala pravou výchovu k mužnosti. Aby nebyla zešedivována. Potřebovali bychom nějakého českého Kiplinga, který by tělesně zdravé a silné mládeži naší dovedl dát i mužného ducha. Ale snad se nemusíme obávat. Ve zdravém těle zdravý duch — můžeme proto věřit, že se nepodaří zanést duchovní rozklad do této sportující mládeže, ale že ona bude sportovat a nedbat o politiku tak dlouho, dokud se mezi ní neobjeví pravý muž, jehož intelekt bude formulovat nové úkoly dějinné rytmem jejich srdcí. Podle toho rytmu poznají pravého vůdce svého a přijdou.

Tato víra v generaci dvacetiletých má své oprávnění. Protože: Co vidíme v generaci třicetiletých, kteří překonali marasmus svých zklamání? I oni provádějí jistý odboj nebo vzpouru proti dnešní oficiální politice i vědě. Ale pozor: Milují Wolkera a chápou, že češství v jeho poesii bylo trochu pokroucenou dočasným třídním názorem. Teigeova generace jest jim směšná, právě tak jako ti clowni, o kterých tak často psala; Nezval jest jim zajímavým literátem, kterému však chybí důkladný filosofický fundament, aby mohl mužně dotvořit literární rozvoj, který v něm započal. Olbracht a Vančura jsou jim jen podružnými zjevy rozvojové periody v české literatuře. Opravdovou úctu pociťují jen k Čapkovi a Peroutkovi a to pro realismus v pravdě český, od kterého se tito mužové nikdy neuchýlili. Nebyla by to ovšem generace nová, kdyby necítila a neusilovala o to, co musí přijít po Čapkovi a Peroutkovi, aby vývoj pokračoval. A protože byli tito noví mladí lidé dlouho umlčovani, děje se v té generaci třicetiletých, kteří nepodlehli svým porážkám, nýbrž znovu se formují v bojovný šik — vzpoura. Vzpoura, která nehrozí revolucí na ulicích, ani v novinách a v palácích — ale revolucí v hlavách a v srdcích.

Jsou tedy v generaci třicátníků ve stavu sebedotvořování učenci a umělci nového slohu. Protože jim především šlo o nový sloh života, vědy a umění — nevěnovali se dosti slohu vyjadřovacímu. Napřed musí být hotový člověk — a nakonec si vyhledá své nádobíčko a nástroje, kterými se bude vyjadřovat. Vám, který patříte ke generaci sveřepých logikářů realistických, bude přece jasnou samozřejmostí, že nový sloh se může zrodit jen z nového úsilí o nové dílo. O všem, co se netýká toho díla a činu, vyjadřuje se mladá generace slohem

Vášim — a protože ten sloh neodpovídá struktuře jejího nitra — jest suchý a jakoby i mrtvý.

V úctě a v pochopení

Robert Korec.

II.

Vážený pane redaktore, třebaže se nezačínáte příliš o odpověď, kterou Vám dáme na Váš článek slovy (týkal se sice mládeže od dvaceti nahoru, nemá tedy mých necelých osmnáct úplné právo se ozývat, ale prosím o laskavé prominutí tohoto nedostatku), přece myslím, že ji nebudete tak úplně podceňovat už z toho důvodu, že zatím jiné možnosti není.

Přisoudil jste nám, pane redaktore, větší míru mlčenlivosti, skepticizmu a rezervovanosti, než jakou se vyznačovali dnešní třicetiletí v našich letech. Dovoďte mi, abych pověděla o příčinách tohoto rozdílu, jak se jeví mně. Příčiny, tkvící v poměrech hospodářských, neopomím proto, že bych je podceňovala, nýbrž proto, že na podobnou analýsi nestačím.

Ale podle mého nechutí a nedůvěry k romantičnosti a idealismu tkví také jinde. Konflikty idealismu a romantičnosti s opravdovým životem byly tak často zpracovány literárně, že jsme se o koncích takové blouznivosti dověděli dřív, než jsme potřebu ideálů našli sami v sobě. Překonali jsme svůj romantismus dříve, než se mohl vyvinout. Nechce se nám jít bolestnou cestou, jejíž muka z četby známe a jejichž protrpění nemá nižádné svatozáře hrdinství, nýbrž spíše nádech naivní a směšné poblouznivosti. Zde jsme snad opravdu použili zkušenosti našich předchůdců k vlastnímu prospěchu. Poměry hospodářské, pokud mně je to jasné, ovlivnily naši psychologii dvojím směrem. Předně, jako častý předmět obav, co se budoucnosti týče, jsme jaksi náchylní k zajímavým a trochu trpělským manýrám:

„Vy jste si mohli dovolit býti nadšení a pathetičtí, my nemůžeme, my musíme být střízliví, jak doba naše vyžaduje.“

„Vy jste měli ideály, my je mít nemůžeme, my musíme být reální a skeptičtí, protože, jak víte, jsme pochopili naši dobu a naše doba tak žádá.“

Sem patří i ta okolnost, že i náš styl literárního vyjadřování je shodný a suchý. To ovšem říkájí Vaše řádky také. V literatuře a v žurnalistice nám může být tento bezbarvý způsob psaní na škodu, ale problematičtější je, bude-li nám na škodu onen realismus v jednání.

My ani nemůžeme mít odvahu stavět si bůhvíjaké ideály a romantické vidiny, je-li víc než zřejmo, že ani ti starší, praktičtí a rozumní lidé nevědí kudy kam. Je divné, přimkneme-li se bez dlouhého tápání k určité autoritě, abychom přijali její hesla a cíl? Co chcete, nechali jsme svých vlastních výmyslů a nesmyslů, nestůněme-li romantikou vlastní, ale přijímáme hesla už hotová, tedy snad bezpečnější. Lépe řečeno, podléháme-li demagogii.

Věřte mi, pane redaktore, že mi to připadá trochu zradou našeho sebevědomí, mám-li říci, že budeme takoví, jakými nás uděláte. Bude-li totiž dále tak křiklavý nepoměr mezi propagováním myšlenek demokratických a fašistických (sám jste se, pane redaktore, v jednom z posledních čísel „Přítomnosti“ pozastavoval nad netaktickým uveřejňováním Masarykových děl, které přímo brání tomu, abychom měli vřelý a dostatečnými znalostmi celé jeho osobnosti podepřený poměr k němu); nebudete pomalu mít dobře právo vytýkat mládeži masové přilnutí k fašismu všech odstínů, protože způsob jeho agitace bývá neobyčejně obratný a přitažlivý. Kde chcete, abychom vzali, sami od sebe, nezkušení a snad přece jen nervositou svého okolí deprimovaní, dostatek mravní síly a dalekozraké odpovědnosti?

Nechci nás tím nijak omlouvat, protože jsem si dobře vědoma, že takové získávání stoupenců křiklavou propagandou

má cenu velmi pochybnou, a že takto povrchně získání stoupenčí zřídka bývají stálými. Ale přece máte možnost z těch, kteří sami se k Vaším názorům přiklání, vypěstovat lidi mnohem uvědomilejší, než jakými by byli, ponechání celkem sami sobě. Snad i to stojí za to, abyste se starali o duševní a politický vývoj mládeže, třebaže za to nemůžete čekat nějakou idylickou vděčnost.

S úctou

Radana Motejlová,
stud. VII. tř. gymn. v Kralupech.

III.

Vážený pane redaktore, četl jsem se zájmem Váš článek „Dojmy o mladé generaci“. Protože patřím ke generaci, „která překročila teprve dvacátý rok“, rád bych se Vám pokusil vyjádřit svůj názor.

Myslím, že největší vliv na duševní stav nynější mládeže má ta okolnost, že vše, vědy, umění, filosofie, náboženství, dějiny, směřovalo k tomu, aby nás přesvědčilo, že není žádných konstant, žádné absolutní pravdy, o něž bychom se mohli opřít. Náboženství se před mohutnou přesilou nových myšlenek dalo na ústup a rozhodlo se starat se jen o lidská srdce a nikoli mozky. Se všech stran jsme slyšeli — a tvrdily to právě hlasy nejzávažnější — že každý má svou pravdu. Za těch okolností jsme nemohli udělat nic jiného, než si položit pilátskou otázku a spoléhat se jen na vlastní rozum. Má-li každý svou pravdu, musíme dávat pozor, jaká je pravda naše a nestarat se mnoho o ostatní; mnoho z našeho egoismu by se dalo, myslím, vysvětlit s tohoto hlediska.

Všechny okolnosti se shlukly nešťastně tak, že nám byly vzaty všechny opory. Dosavadní svaté pravdy byly podmelety, zpuchřelé. Stáli jsme uprostřed džungle problémů, které nám bylo luštití bez cizí pomoci. Poněvadž to je úloha velmi těžká, není divu, že někteří z nás odpadli. Mnozí nejvíce žádný zájem o věci ducha — vyložil bych to beznadějí nad příliš těžkou úlohou. Většina pak hledá vůdce tímto labyrintem světa a když se domnívá, že ho našla, vášnivě se k němu přimkne, nepodrobujíc jeho učení přísnější kritice. Mladí lidé se tedy dělí ve tři skupiny: v beznadějně tupce, ve vášnivé straníky a konečně v ty, kteří věří jen v sebe; poněvadž však tato hrdá póza není na delší dobu snesitelná, utíkají se pro zpřízněné duše do minulosti; klasikové jsou dnes více čtení, než se předpokládá.

Zabývat se déle prvou skupinou snad netřeba; tráví život co nejdéle v hostincích, při tanci a okolo sportovních hřišť. Nezmohou se často ani, aby sami koplí do míče, nýbrž dívají se, jak to dělají jiní.

Druhou skupinu rozdělíme proslulým způsobem: na levé a pravé. Hledají vůdčí myšlenku nebo osobnost. Obějí se zdají nalézati ve fašismu, prvé v socialismu. Pod vedením starých fanfaronů se pak v klínu stran a hnutí někteří oddávají tomu, co jim vzdor všemu přec jen chybělo: pěstování citů. Protože tak mohou činiti jen na tomto poli, stávají se často hysterickými. Ve spojení s těmi, kteří se dali zlákat pouliční politikou, ač patří mezi ty tupce, páchají občas činy, pro které jsou káráni všichni mladí. Ti, kteří kárají mládež, že připravuje novou válku, by neměli zapomenout, že jsou jen bohužel příliš tvárným materiálem v rukou vůdců často třikrát tak starých. Politika je pro mládež věc citu, i pro ty, kdož se staví za učení Marxovo — neznají z něho zpravidla ani řádky. Mnohý snad bude pohrdat těmi, kteří se věší na

sukně kdejakým demagogům; toho bych rád upozornil, že je tím vinno jejich úporné hledání rádece a mistra. Bohužel, právě ti lidé, kteří by k tomu měli největší oprávnění, přiznávají, že sami bloudí labyrintem a — opět bohužel — nežijeme v Athénách, aby se někdo chtěl učit od toho, kdo se přiznal: Já vím, že nic nevím.

Zdá se mi, že nejen minulá, ale i budoucí válka vykonává vliv na duši mladíka nynějška. Jako černý mrak zaplňuje obzor a znemožňuje mu spolu s hrůzou bídy a nezaměstnanosti pohled do budoucnosti. Dříve snad mladí lidé snili o tom, že budou slavnými lékaři nebo cestovateli. Teď sní o tom, že půjdou zítra do kina.

Domnívám se, že jedna z hlavních příčin popularity sportu je jeho konservativnost (zmiňuje se o tom Emil Vachek v Pražském ilustrovaném zpravodaji). Pravidla hry zůstávají stejná i po největší revoluci. Komunisti i fašisté, oba drží raketu pravou rukou. Proto ať žije sport, ostrov klidu v bouři životních zmatků!

Váš srdečně oddaný

M. Černohubý.

IV.

Vážený pane redaktore!

Račte, prosím, přijmouti tento dopis od jednoho z těch mladých, jichž se Váš článek v „Přítomnosti“ týká.

Pokusím se zodpovědětí Vaši první otázku, proč zmizel bujarý tón dnešní mládeže. Začnu tím černým vzduchem — hospodářskou krizí. Může někdo chtít, aby dnešní mladý člověk byl vesel a bujarý, když — nemá-li strýce sekčním šéfem či poslancem — bude tím otevřeným světem několikaleté čekání na místo a pak v příznivém případě nějaké to aspirantské provisorium, čímž bude šťastně třicítka dovršena. Pochybuji, že v této situaci bude někdo, kdo bude bujarý a veselý.

Myslím ale, že silně zlepšit je možno jinou příčinu jich neveselé střízlivosti. Vzpomínám si, že naše dějiny — ve škole — nějak nápadně skončily dnem 28. října 1918. Jsme svobodni a to stačí! Všem generacím před námi byla Bilá hora místem hanby, vzpomínky na ni byly živnou půdou touhy po odvetě, vybíjející se třeba studentským divadlem nebo národním plesem. Tehdy žila škola a mládež v ní z minulosti. 28. říjnem však nastává změna. Rakousko už netřeba rozbíjet — co dát mládeži, která chce výboj! Je tu žalostná mezera, nevyplněná náležitě výchovou charakteru nového občana, nového člověka, nemajícího sice už tak heroické ideály, ale více smyslu pro vybudování a udržení demokratického pořádku. Naše školy — mnoho vědy, ale málo výchovy. Snad také to, že práce, která by měla čekat nové mladé občany, není obalena nimbem rytířů z Blaníka, ale malých dělníků Demokracie, se obrátí v té naší střízlivosti. Jest ale nezbytně nutno, aby už ti nejmenší byli vychováni k ideálům novým, a věci jiných jest, aby vychovatelé dovedli k demokracii přiřadit ten ideál heroický, který výchově po 28. říjnu chybí!

V dokonalé úctě

Ant. Hanel.

JASNÉ ZŘENÍ — VKUSNÝ VZHLED!
Americké brýle Ful Vue
„OKULARIA“, PRAHA, Václavské nám. 57, nad Lützowovou

Jemný a vkusný dopisní papír

je spolehlivým průkazem dobrého taktu a vybrané zdvořilosti. Pečujeme stále o to, abychom svým váženým zákazníkům posloužili papíry jakostně nejlepšími a decentně moderními. Zvolte si dopisní papír svého osobního vkusu z našeho obsáhlého vynikajícího výběru.

KAREL KELLNER, PRAHA, Václavské náměstí 61 — Dlouhá třída 17

Svět knih

KULTURNÍ ZPRAVODAJ

Roč. 6. Číslo

9

Ladislav Stehlík:

7. BŘEZNA.*

Pod starým štěpem svítí dětské hlasy

a jaro vane z chudobky a jív. —
On, tíhou let už nachýlený k zemi,
zří na ten jásot dole pod větvením —
víc v nepohodě byl než v jasu živ.

Pod starým štěpem svítí dětské hlasy

a pohled jara dálkou omženu. —
Kolik už mrazů dýchalo do úrody,
kolikrát podzim ocesával plody —
a přece viz, hle, nové pupeny.

Pod starým štěpem svítí dětské hlasy,

v studené prsti klíčí zrní jar.
Nad slibem setby skřivan jásající,
sad ozářený nebem nad vesnicí —
ten strom nám střezte, je už tolik stár.

Pod starým štěpem svítí dětské hlasy,

on ještě květem přitakává jim.
Hovoří země. — V osení se chvějí
rtvy, které díkem mluví
nejvroucněji.

Nač jiných slov? — Těm jejím
rozumím.

* Z právě vyšlé sbírky „Kvetoucí trnka“.

NOVÉ KNIHY

NOVÉ ILUSTROVANÉ VYDÁNÍ „HOVORŮ S T. G. MASARYKEM“. Je opravdu málo knih, které mají v svém obsahu i dosahu všechny předpoklady k tomu, aby se staly „jedním potřebným“, z kterého by čerpal své poznání i poučení celý národ. Čapkovy „Hovory s T. G. Masarykem“ jsou rozhodně z toho mála knih, které mluví k současníkům o největších i nejprostších věcech života stejně tak mocně dnes, jako o nich budou mluvit zítra k budoucím. Jsouce znamenitou, živou podobiznou našeho prvního presidenta, který tu vlastně vypravuje sám o sobě, o svém dětství, studiích, o své učitelské působnosti na universitě, o bojích rukopisných, politických, zkrátka o všem, bez čeho si jej nedovedeme představit, jsou vlastně autobiografií politika, státníka i myslitele, který jí mluví k celému národu. Mluvit o tom, že je v nich příkladná velikost Masarykovy osobnosti lidské, filosofické i státnické, jeho charakter vyhraněný nesmírným zápasem, vyvrcholujícím ve věku, kdy jiní odcházejí z velkolepého jeviště života do ústraní, že je v nich uloženo ovoce Masarykovy práce, bylo by jen přiléváním kapky do mo-

Jan Herben o „Hovorech“

Čapek reprodukuje Masarykovo vypravování tak spolehlivě, jako by člověk slyšel presidenta přímo na vlastní uši. Není to malé umění a není to vlastně umění jen reprodukční; je patrné, že se spisovatel tak vžil do všech záhybů Masarykovy bytosti, že ji přímo ožívuje a znovu tvoří. Cena těchto hovorů s T. G. Masarykem spočívá, jak řečeno, v menší míře na novosti látky. Spočívá v tom, co na ni Masaryk navazuje, v úvahách a názorech celého jeho života. Jsou v knížce Masarykovy výroky o lásce dětské i dospělé, o nesprávném vyučování a vychovávání na školách, o studiu a sebevzdělání. Miss Garrigue je kapitola docela nová o zesnulé presidentově choti; nikdy se posud president tak nerozpovídal o své lásce k ní a manželství s ní. President Masaryk nerad mluví o svých citech, na příklad o svých citech náboženských. Čapkova knížka prozrazuje jeho city a důvěrné názory víc než kterákoliv kniha před ním. Čtenáři budou vděční i T. G. Masarykovi i Karlu Čapkovi. Knížka je nabita životem, zkušeností, pravdou.

hutného moře činů a tvůrčí odvahy. Snad postačí, zdůrazním-li, že „Hovory s T. G. Masarykem“ jsou opravdu četbou povzbuzující příkladně k životu, v kterém se prozíravě a moudře bude hospodařit se svěřenou hřivnou, k životu, který je stejně prostý jako hrdinský. Český národ má v „Hovorech s T. G. Masarykem“ svou novodobou bibli, zkazku o svém největším národním bohatýru, který v příboji malosti a malověrnosti, zloby a záští, stojí jako maják, vrhající své prudké světlo na stezky, po nichž jdeme my a po nichž půjdou i budoucí! Opravdu „Hovory s T. G. Masarykem“ by měl číst každý Čech a ne snadno by si z nich vybral čtení pro jeden každý den svého života.

„Hovory s T. G. Masarykem“ vyjdou k 7. březnu v nové důstojné úpravě v jednom vázaném svazku formátu Světové revoluce. Jsou doprovázeny šestnácti, dosud neznámými hlubotiskovými fotografiemi ze života presidenta Osvoboditele a je k nim připojen známý epilog „Mlčení s T. G. M.“. Cena svazku ve vazbě plátěné je 60 Kč, ve vazbě polopergamenové 75 Kč.

P. N. Miljukov: MASARYK A BENEŠ.*

Ze všech obnovených nebo národnostním sjednocením rozšířených států, tento se ukázal nejzdařilejším. Československo — šťastná země, kde není ani diktatur ani revolucí. V Evropě věří v jeho státost, neboť tam znají a váží si jeho vůdců. Před mýma očima rostlo v souhlasu s novými potřebami také obnovené sídelní město. Mimovolně

* Závěr studie, která vyjde v nejbližších dnech jako první svazek sbírky „Úvahy a přednášky klubu Přítomnost“.

nabízelo se srovnání mezi Prahou Masarykovou a mezi druhým sídelním městem, které jsem nedávno navštívil a které demonstrativně oslavuje svou novou éru — Roma Mussolinea. Tam uprostřed starých ruin vykopávají se nové, bourají se celé čtvrti, obývané dříve chudáky, pro něž se stavějí dělnické kolonie; nad srdcem věčného města do široka se rozložila nová Via d'Imperio, která měla vzniknouti na pokyn nového Augusta, jehož busta, ozdobená podpisem Duceho, začíná řadu imperátorských soch. Mezi forem Juliovým a Trajanovým není místa pro nového vládce; ale na druhé straně Tibery soupeří mramorové, nádherné forum nynější hlavy státu s cirkem Flaviovým. Nic tak velkolepého není v demokratické Praze. Na širém prostranství návrší obklopujících malé středisko starého měšťanstva utlačené paláci rakouského baroka, v několika letech vyrostly spousty mnohopatrových domů nových čtvrtí, rozdělené na malé byty pro střední blahobyt, a tam, kde bývalo nepřestupné bláto, jsou křižovatky, čekající na pomníky hrdinů osvoboditelské doby. Šťastná země, jež se vyprostila ze jha cizí vlády, nepřemožená a prodechnutá svými historickými vzpomínkami.

K ohromné řadě chladných a nudných parádních komnat starého habsburského sídla na Hradě nehodí se vážná, zamyšlená postava profesora, který odtud vypudil stín posledního rakouského panovníka. Nehodí se k pyšné císařské residenční ani naše rozhovory, vedené bez okolků s vládcem-filosofem, obklopeným stěnami, obstavenými policiemi jeho vědecké knihovny. Tady rozmlouváme o tom, jak se osvědčují na jím osvobozené vlasti věčné prvky zdravé demokratické státnosti. A několik kroků odtud, v kabinetě zahraničního ministra druhý rozhovor: o pestrém kaleidoskopu událostí, o věčně pohyblivém, neustále se měnícím, bdělém pozorování vyžadujícím předvívaní mezinárodní politiky. V Paříži, v Ženevě více než v Praze plete se toto předvívaní, v němž vždy je patrna nepřetržitá nit československého mini-

stra, uznaného rádce Evropy. Vyvrcholení její, dítko Benešovo — Londýnský protokol z r. 1924 —, pokus, dát státní exekutivu usnesením Společnosti národů, jmenovitě proto však odmítnutí Anglií. Paralelně s tím se zápasí o odzbrojení a pro případ nezdaru je připravena myšlenka regionálních smluv postupně se vyvíjejících od paktů o neútočení k paktům arbitrážním a od nich k paktům o vzájemné pomoci. Již výše jsem naznačil, že i vzrůst touhy po odvěte na straně poražených i vzrůst potřeby kolektivních záruk bezpečnosti na straně budovatelů a obhájců evropského míru, byly předvídaný prozíravým ministrem ještě v období příprav k vítězství.

Než úkol jest to těžký a černé body stále více kupí se na obzoru. Válečné nebezpečí dostává konkrétní formy a už se hovoří pouze o odsunutí války o měsíce, o poloviny roku. S tribuny pro obecnost vidím Masaryka v nezvyklé pro něho úloze, jak přihlíží vojenské přehlídce. Před ním defilují děla, rachotí tanky, nad ním krouží letadla. Ale v pracovních filosofově při jednom loučení Masarykovi uniknou slova: „Na pohled jsem spokojen, ale zde (ukazuje na prsa) úzkost.“ A jako nejednou, počínaje mými prvými návštěvami, dodává: „Budu spokojen, jestliže bude mým nástupcem Beneš.“

Konečně v svítku své paměti přicházím k poslední, úplně svěží stránce. Jevištem je ladný Vladislavský sál. Po Masarykově abdikaci sledují s tribuny volbu jeho nástupce. Předvolební drama skončilo stejně rychle jako vzniklo. Váhání minulo, Beneš nemá protikandidáta. Lid pochopil; veřejné mínění pochopilo; na konec pochopily i politické strany celý význam okamžiku. Ale přece poslední minuty hlasování nemíjejí bez vzrušení. Ale hle! Ze zdola signály rukama: 300 ... 340 hlasů ... Nebyvalá většina, které ani Masaryk nedosáhl. Zřejmě pohnuti mezi poslanci i v obecnstvu. Jedou pro zvoleního ... Minuty se vlekou. Na konec drobná, čilá postava objevuje se na estrádě. Jasným, sebevědomým hlasem Beneš pronáší slovo přísahy ... Odkaz Masarykův je splněn. Ovace v sále, ovace na ulicích ...

Odcházejí vzpomínám dojemných slov prvního presidenta Osvoboditele i jeho projevu o abdikaci: „Já se na vás budu ještě chvíli dívat, jak to děláte.“ V této skromné větě jest celý smysl odevzdání moci, při čemž byla zachována netoliko tradice, nýbrž i osobní pouto mezi učitelem a žákem. V klasické povídce král, vládce nesmírného bohatství, chlubil se svým štěstím před řeckým mudrcem. A uslyšel varování: Vyčkej konce, a tehdy teprve říkej, že jsi šťasten. — Svým podivuhodným činem Masaryk dosáhl toho přívý, nazývat se šťastným, a žádný Slovan mu ho nevezme. Musí být šťasten, vydávaje počet ze svého plného, bohatého života a zhodnocuje jeho skutečné výsledky.

freud

ÚVOD DO PSYCHOANALYSY

Světové dílo moravského rodáka objasňující kořeny lidské bytosti

V žádném vědeckém oboru není snad díla, v němž by i nejobtížnější otázky byly vysvětlovány jazykem tak jasným a srozumitelným, jako v tomto populárním uvedení do vědy o zdravém a nemocném životě duševním. Freud, zakladatel světové vědy psychoanalytické, odpovídá zde s uměním velkého psychologa na mnohé z toho, co tísní duši dnešní společnosti. Bohaté jeho zkušenosti, podané formou přednášek, jsou neoceřitelným dílem pro každého, kdo chce být na výši své doby.

Vyšlo již ve 13 státech světa

Z jednotlivých názvů 28 přednášek »Úvodu do psychoanalysy«, jež vycházejí v překladu dra Oty Friedmanna v levných sešitech, uvádíme zejména:

VÝKLADY A ANALYSA SNŮ - SPLNĚNÍ
TUŽEB VE SNECH - PŘERĚKNUTÍ, PŘEHMÁTNUTÍ A JINÉ CHYBNÉ VÝKONY -
NAUKA O NEUROSÁCH - PSYCHO-
ANALYSA A PSYCHIATRIE - LIDSKÝ
ŽIVOT SEXUÁLNÍ - TEORIE LIBIDA A
NARCISMUS

KNIHY ŽIVOTA
JULIUS ALBERT

Ukázkový sešit zdarma u knihkupců

Život na splátky

Nový román Emila Vachka o lidském štěstí v době krise. - Lidé nevědí, co vlastně chtějí, a tak berou i velký dar lásky bez pevného podkladu slušnosti — jen tak na splátky. Román, který je jasným obrazem naší doby, bude dychtivě čten všemi, kdož ji trpí a nemohou s ní souhlasit.

Knihla o 344 stranách za 95 Kč, vázaná za 50 Kč. U všech knihkupců nebo v
NAKLADATELSTVÍ SFINX, B. JANDA, PRAHA XVI.

*T.G. Masaryka
presidenta
Osvoboditele
poznáte nejlépe
z jeho knih
a z knih o jeho
životě a díle*

K 7. březnu vydáváme

T. G. Masaryk:

Světová revoluce

Levné, lidové vydání 38 Kč, vázané 48 Kč; normální vydání 57 Kč, vázané 69 Kč.

Levným vydáním chceme umožnit ještě větší rozšíření a poznání tohoto základního díla Masarykova, které už překročilo náklad 100.000 výtisků.

T. G. Masaryk:

Otázka sociální

3. vydání. Díl první 54 Kč, vázaný 66 Kč.

„Sociální otázka — toť veliký fakt vši té bídy hospodářské a společenské vůbec, bídy hmotné a mravní, kterou všichni a stále máme před očima, ať se díváme na přepych boháčů nebo nouzi proletářů, ať pozorujeme život v městech nebo na venkově, na ulici nebo v domácnosti“ — těmito slovy začíná Masaryk tuto svou knihu, dávno rozebranou, dnes však časovější nad knihy jiné.

K. Č.

Hovory s T. G. Masarykem

S 16 fotografiemi. Vázaná v plátně 60 Kč, v polopergamentu 75 Kč.

Nové vydání této knihy v jednom svazku obsahuje kromě tří dílů dosavadních (Věk mladosti, Život a práce, Myšlení a život) také essay K. Č.: Mlčení s T. G. Masarykem.

Emil Ludwig: **Duch a čin.**

Rozmluvy s Masarykem

S 16 fotografiemi. 38 Kč, vázaná 50 Kč.

Vychází za necelý rok už v 6. vydání.

Masaryk ve fotografii

Vázaná 75 Kč.

Nové, 4. vydání tohoto alba je doplněno obrazy T. G. Masaryka z poslední doby, z doby jeho abdikace.

U všech knihkupců. Také na splátky. Podrobný seznam na požádání zdarma.

Nakladatelství

Praha II, Karlovo náměstí 27
Telefon 338-86.